

รายงานการวิจัย

เรื่อง การวิเคราะห์ สัมเคราะห์ผลงานวิจัย คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

โดย

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของกลไกประกันคุณภาพ และได้รับทุนจาก
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง งบเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2557

หัวข้อวิจัย การวิเคราะห์ สังเคราะห์ผลงานวิจัย คณะวิทยาการจัดการ
ผู้วิจัย กาญจนา รัตนธีรวิเชียร และจารุวรรณ ลิ้มปีไพบูลย์
หน่วยงาน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ปีงบประมาณ 2557

บทคัดย่อ

รายงานการวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์กลุ่มงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการพัฒนา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ประจำปีงบประมาณ 2556 และได้ดำเนินการภายใต้โจทย์หรือคำถามของการวิจัย “ปัจจัยและวิธีการใดที่ส่งผลต่อศักยภาพการพัฒนาธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนให้มีความยั่งยืน” ซึ่งได้รวบรวม คัดเลือก สกัดและวิเคราะห์ข้อมูลจากรายงานการวิจัยที่ได้รับงบประมาณจำนวน 8 เรื่อง ตอบสนองพันธกิจและนโยบายทางด้านงานวิจัย และด้านการบริการวิชาการของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง นักวิจัยเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างในการเป็นตัวแทนของข้อมูล เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจมีความคล้ายคลึงกัน ด้านเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง นักวิจัยทั้งหมดเลือกใช้แบบเจาะจง เนื่องจากความคล้ายคลึงและมีความน่าสนใจของปัญหาที่เกิดขึ้น ด้านรูปแบบการวิจัย นักวิจัยส่วนใหญ่เลือกใช้แบบมีส่วนร่วมเพราะการมีส่วนร่วมนำไปสู่การพึ่งพาตัวเองของวิสาหกิจชุมชนได้และเป็นการพัฒนานักวิจัยชุมชน ด้านกรอบแนวคิดของงานวิจัย ผู้วิจัยทั้งหมดมีกรอบแนวคิดของงานวิจัยที่สังเคราะห์ขึ้นเอง ด้านงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นักวิจัยอ้างอิงเอกสารภายในประเทศ คิดเป็นร้อยละ และเอกสารอ้างอิงต่างประเทศคิดเป็นร้อยละ ด้านเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสัมภาษณ์เนื่องจากเป็นการลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับกลุ่มชุมชนซึ่งเป็นข้อมูลแบบปฐมภูมิ ด้านสถิติที่ใช้ในงานวิจัย นักวิจัยส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้สถิติใช้งานวิจัย เพราะลักษณะของงานวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ ด้านการทดสอบสมมติฐาน นักวิจัยทั้งหมดไม่มีการทดสอบสมมติฐาน อันเนื่องมาจากส่วนใหญ่ผลที่ได้ยังไม่ได้นำสู่การนำไปใช้จริง

ในด้านการสังเคราะห์องค์ความรู้หรือข้อค้นพบจากงานวิจัย ปัจจัยด้านกลุ่มและการบริหาร สังเกตว่าภาวะความเป็นผู้นำมีความสำคัญในการนำและผลักดันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ประสบ

ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจและความคงอยู่ของกลุ่มสมาชิก ด้านเครือข่ายของวิสาหกิจ เน้นด้านการประสานงานกับหน่วยงานรัฐ กลุ่มวิสาหกิจอื่น ๆ และกิจกรรมร่วม เพื่อสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ในด้านเงินทุน ความช่วยเหลือและความรู้ เป็นต้น ด้านการเรียนรู้ ภูมิปัญญาและการพัฒนาสมาชิก มีความสำคัญและบ่งบอกถึงศักยภาพของกลุ่ม แต่จำเป็นต้องใช้งบประมาณ ซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนด้านการตลาด เป็นหัวใจสำคัญที่จะนำไปสู่ความมั่นคง ความเป็นอยู่ของกลุ่ม หากทำการตลาดได้ดี ย่อมส่งผลที่กำไรและภาพลักษณ์ที่จะนำมาซึ่งการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และด้านการจัดการแหล่งเงินทุน ให้มีความสำคัญของการผลิต การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ซึ่งส่งผลต่อการลดต้นทุนที่เกิดขึ้นโดยตรง

คำนำ

รายงานการวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์กลุ่มงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการพัฒนา
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำปาง ประจำปีงบประมาณ 2556
และได้ดำเนินการภายใต้โจทย์หรือคำถามของการวิจัย “ปัจจัยและวิธีการใดที่ส่งผลต่อการศักยภาพ
การพัฒนาธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนให้มีความยั่งยืน” ซึ่งได้รวบรวม คัดเลือก สกัดและวิเคราะห์ข้อมูล
จากรายงานการวิจัยที่ได้รับงบประมาณทั้งหมดจนเหลือเพียง 8 เรื่อง โดยผลการสังเคราะห์งานวิจัย
ที่ได้สามารถนำไปเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อไป

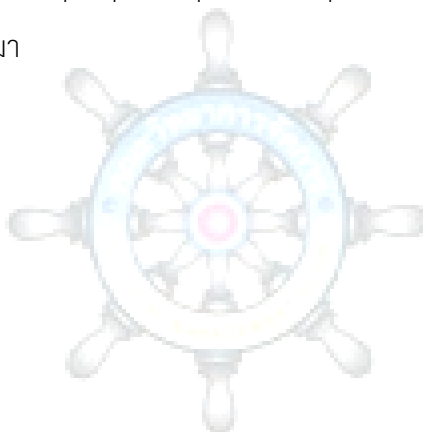

คณะผู้วิจัย

กิติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. บุญทวรรณ วิงวอน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ฐานันดร โต้ะถม ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำด้านต่างๆ ที่ทรงคุณค่ายิ่งรวมทั้งคำชี้แนะ องค์ความรู้และข้อมูลทางวิชาการที่เป็นประโยชน์จาก นักวิจัย คณะวิทยาการจัดการ ที่ได้ให้ความรู้ ให้ความอนุเคราะห์ต่อผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารคณะวิทยาการจัดการ ผู้บริหาร และคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่อำนวยความสะดวกในเรื่องการให้ข้อมูล การชี้แนะแนวทางเชิงวิชาการ ตลอดจนโอกาสในการศึกษาวิจัยด้วยดีเสมอมา

ท้ายนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และบุคคลในครอบครัวที่สนับสนุน ให้กำลังใจ สั่งสอน ให้นำแนะนำที่ดีตลอดมา

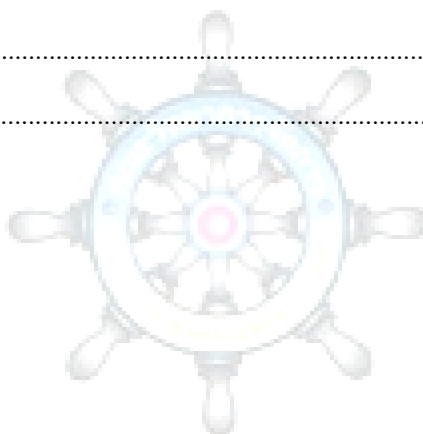
คณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	2
ขอบเขตของงานวิจัย.....	2
นิยามศัพท์.....	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
วิสาหกิจชุมชน.....	4
การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม.....	16
การสังเคราะห์งานวิจัย.....	17
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18
บทที่ 3 วิธีการสังเคราะห์งานวิจัย	
การกำหนดคำถามการวิจัยและเงื่อนไขการพิจารณาเลือกรายงานวิจัย.....	20
การรวบรวมข้อมูลและการค้นหาวรรณกรรม.....	21
การประเมินคุณภาพของข้อมูล.....	31
การวิเคราะห์ลักษณะงานวิจัย.....	32
การเสนอผลการสังเคราะห์ต่อชุมชน.....	32

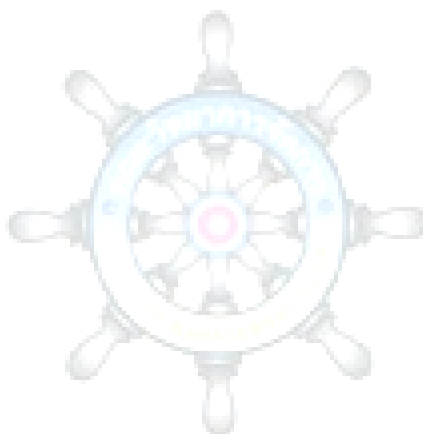
สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการสังเคราะห์งานวิจัย	
การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัย.....	33
การสังเคราะห์องค์ความรู้หรือข้อค้นพบจากงานวิจัย.....	35
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
สรุปผล.....	38
อภิปรายผล.....	39
ข้อเสนอแนะ.....	40
เอกสารอ้างอิง.....	41
ภาคผนวก.....	43

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป.....	22
ตารางที่ 3.2 แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัย.....	23
ตารางที่ 3.3 ระดับความน่าเชื่อถือของหลักฐานเชิงประจักษ์ (Strength of Evidence).....	30

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

วิสาหกิจชุมชนเป็นรูปแบบหนึ่งของธุรกิจที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ยิ่งประโยชน์ทั้งในการสร้างรายได้และส่งผลทางบวกอื่น ๆ ต่อชุมชนและประเทศ เช่น ก่อให้เกิดการจ้างงานในท้องถิ่น สร้างการรวมกลุ่มของชุมชน ลดการเคลื่อนย้ายแรงงาน เป็นต้น วิสาหกิจชุมชนมีอยู่ในเกือบทุกประเทศทั่วโลกและใช้ชื่อเรียกที่หลากหลาย มีวัตถุประสงค์และรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น Community Business, Social Firm, Social Enterprise, Community Enterprise และ Community-Based Enterprise รวมถึง Community Credit Union ฯลฯ บางวิสาหกิจชุมชนได้รับการแต่งตั้งมาเป็นวิสาหกิจชุมชนที่ไม่หวังผลกำไร ในขณะที่บางแห่งดำเนินการโดยใช้กำไรสูงสุดเป็นเป้าหมาย ในช่วงเวลาหลายศตวรรษที่ผ่านมา วิสาหกิจทั่วโลกได้รับการพัฒนาและมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของโลกมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง[1]

ในประเทศไทยแม้การผลิตในชุมชนจะมีมานาน แต่ในเชิงนโยบายที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนเกิดขึ้นอย่างเชื่องช้า การพัฒนาวิสาหกิจในชุมชนปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (2524-2529) นั้นเป็นนโยบายแรกที่เน้นการพัฒนาและแก้ปัญหาความยากจนโดยใช้ “กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน” ที่มุ่งสนับสนุนผลิตภัณฑ์แปรรูป ต่อมาในแผนพัฒนาฉบับที่ 6 มีนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจขยายครอบคลุมการแปรรูปการเกษตรเพื่อยกระดับรายได้ในชนบท แต่การมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่ปรากฏชัดเจน จนกระทั่งมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ 2540 ซึ่งเกิดเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมประกอบกับการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 ธุรกิจ SME และธุรกิจชุมชนจึงได้รับการยกยอบทบาทให้เป็นทางแก้ปัญหาและสร้างความมั่นคงให้แก่เศรษฐกิจฐานรากของประเทศ ในปี 2544 รัฐบาลได้ดำเนินการโครงการ OTOP โดยส่งเสริมวิสาหกิจหรือธุรกิจของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้มีโอกาสทางการตลาดยิ่งขึ้น

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำปางได้กำหนดนโยบายการพัฒนาจำแนกเป็น 11 ด้าน ซึ่งมีนโยบายสำคัญที่เกี่ยวกับด้านงานวิจัย และได้รับการจัดสรรงบประมาณในการ

ดำเนินการวิจัยในปี 2556 โดยมีบุคลากรในแต่ละสาขาวิชาภายในคณะวิทยาการจัดการเสนอโครงการวิจัย และผ่านกระบวนการคัดกรองและผ่านการพิจารณาเพื่อรับทุนวิจัยดังกล่าว ทั้งหมด 27 เรื่อง บัดนี้โครงการวิจัยดังกล่าวได้ดำเนินการแล้วเสร็จทุกโครงการ จึงได้มีการรวบรวม คัดสรรผลงานวิจัย โดยมุ่งเน้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือสอดคล้องกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน รวมถึงนโยบายด้านการบริการวิชาการสู่สังคมของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง(ภาคผนวก ก) เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยที่ดำเนินการผ่านมาให้เกิดเป็นงานวิจัยใหม่ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อสังคม รวมถึงสามารถเผยแพร่งานวิจัยสู่สาธารณชนได้อย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อสังเคราะห์กลุ่มงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนของคณะวิทยาการจัดการ ประจำปีงบประมาณ 2556

ขอบเขตของงานวิจัย

1. **กลุ่มประชากร** งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ประจำปีงบประมาณ 2556

2. **วิธีการสังเคราะห์งานวิจัย** การสังเคราะห์เชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

นิยามศัพท์

1. **วิสาหกิจชุมชน** หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน หรือเป็นการประกอบการเพื่อการจัดการ "ทุนของชุมชน" อย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง

2. **ทุนของชุมชน** หมายถึง เงิน ทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม

3. **การสังเคราะห์งานวิจัย** หรือการบูรณาการงานวิจัย (research integration) ไว้ว่า การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะค้นหาความสอดคล้องและพิจารณาความเปลี่ยนแปลงหรือความแตกต่างของผลการศึกษาในการศึกษาที่คล้ายกัน โดยจุดประสงค์ของการสังเคราะห์การวิจัยคือพยายามที่จะบูรณาการงานวิจัยให้สามารถที่จะสรุปอ้างอิงได้

4. **การวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)** เป็นวิธีการในทางสังคมศาสตร์เพื่อการศึกษาเนื้อหาของการสื่อสาร โดยการแยกแยะแจกแจงเนื้อหาหรือแนวคิดที่ปรากฏในตำรา หนังสือ เอกสาร ข่าวสาร สื่อสิ่งพิมพ์ บทสนทนา หรือรูปภาพ วัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ เนื้อหา เพื่อผลิตสื่อการสอน โดยผู้สอนมักมีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งเนื้อหาทำให้ทราบโครงสร้าง ลำดับของเนื้อหา และขอบเขตเนื้อหาอย่างละเอียด รวมทั้งทำให้ผู้สอนเห็นการเปลี่ยนแปลงของเนื้อหาในแต่ละช่วงเวลาที่ทำกรวิเคราะห์ด้วย และผลจากการแยกแยะแจกแจงเนื้อหาช่วยให้สามารถแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นหัวเรื่อง หัวเรื่องย่อยและหัวข้อย่อย สำหรับหน่วยในการวิเคราะห์ เพื่อใช้แสดงปริมาณของการวิเคราะห์ จึงมักวิเคราะห์ออกมาเป็น หัวเรื่อง หัวเรื่องย่อยหัวข้อย่อย รวมทั้งปริมาณ เช่น จำนวนแนวคิด จำนวนหน้า เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้องค์ความรู้ใหม่และรูปแบบของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่สามารถนำไปใช้ได้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกประเภท
2. สามารถนำไปสู่การวิจัยต่อยอดและขยายองค์ความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้ รวมถึงการเผยแพร่องค์ความรู้ใหม่สู่สาธารณชนได้อย่างมีคุณภาพ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะกล่าวถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์ความรู้จากงานวิจัยที่มุ่งเน้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนหลัก ๆ คือ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ทฤษฎีการสังเคราะห์งานวิจัยและงานวิจัยที่คัดเลือก ดังนี้

วิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นจากการนำเอาแนวทางเศรษฐกิจชุมชนหรือแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ คำว่า “วิสาหกิจชุมชน” นั้นสามารถใช้คำว่า “ธุรกิจชุมชน” แทนได้ อันเนื่องมาจากว่าชุมชนไม่ใช่รัฐ ดังนั้นสถาน-ประกอบการที่ชุมชนเป็นเจ้าของก็ต้องจัดว่าเป็นของภาคเอกชนเช่นเดียวกัน แต่ในความเป็นจริงแล้วถ้าหากใช้คำว่าธุรกิจนั้นก็หมายถึงการแสวงหากำไรเป็นที่ตั้ง แต่สถานประกอบการที่ชุมชนเป็นเจ้าของนั้นก็กลับมีแนวคิดที่เน้นการพึ่งพาอาศัยกันมากกว่าการแสวงหากำไร ดังนั้นจึงควรใช้คำว่า “วิสาหกิจชุมชน” เช่นเดียวกับ “รัฐวิสาหกิจ” ที่หลายคนรู้จัก โดยวิสาหกิจชุมชนนั้นจัดเป็นกลุ่มกิจกรรมของชุมชนที่ชุมชนคิดได้จากการเรียนรู้ ไม่ใช่กิจกรรมเดี่ยว ๆ ที่ทำเพื่อมุ่งสู่ตลาดใหญ่ และไม่ใช่กิจกรรมที่ซับซ้อนอะไร ล้วนแล้วแต่เป็นการทำกินทำให้ทดแทนการซื้อจากตลาดได้ และเป็นการจัดการระบบการผลิตและบริการที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น การจัดการเรื่องข้าว เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ น้ำยาสระผม สบู่ น้ำยาล้างจาน หรืออื่น ๆ ที่ชุมชนทำได้เองโดยไม่ยุ่งยากนัก การทำกินทำให้ทดแทนการซื้อเป็นการลดรายจ่ายและยังช่วยให้ระบบเศรษฐกิจใหญ่เข้มแข็งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการจัดระบบเศรษฐกิจใหม่ให้เป็นฐานที่เป็นจริงในชุมชน เพราะถ้าชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ กระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเปรียบเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนเสาเข็มของตึกที่ทำให้ตึกมั่นคงแข็งแรงเศรษฐกิจของประเทศก็จะเข้มแข็งและอยู่ได้ ที่ผ่านมาระบบเศรษฐกิจในประเทศเปรียบเหมือนการสร้างตึกที่มีฐานแคบ ถ้าฐานไม่แข็งแรง ตึกก็พังลงมา ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนจึงมีความสำคัญในการสร้างฐานมั่นคง

ให้กับประเทศได้ โดยกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากหญ้าให้เข้มแข็งและกระจายโอกาสการประกอบอาชีพให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และลดภาระค่าใช้จ่ายให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น วิสาหกิจชุมชนจัดเป็นองค์กรภาคประชาชนที่ไม่มีรูปแบบ ไม่ได้เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การสนับสนุนจึงไม่เป็นระบบและไม่มีเอกภาพ ส่งผลให้มีปัญหาในการดำเนินงานเพราะวิสาหกิจชุมชนบางแห่งไม่เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานรัฐหรือภาคเอกชน และบางครั้งมีการสนับสนุนจากภาครัฐแต่ไม่ตรงความต้องการที่แท้จริง พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 จึงได้ถูกประกาศใช้อย่างเป็นทางการและมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2548 เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

1. นิยามและคำจำกัดความ

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548, หน้า 2) ได้ให้นิยามคำว่า วิสาหกิจชุมชน (Small and Micro community Enterprise--SMCE) หมายถึง การประกอบการขนาดเล็กและขนาดจิ๋วเพื่อจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการพึ่งพาตนเองและความเพียงพอของครอบครัวและชุมชน ทุน ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงิน แต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสังคม (กฎเกณฑ์ทางสังคมที่ร้อยรัดผู้คนให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน เป็นพี่น้องไว้ใจกัน) ให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน ยังประโยชน์ให้ชุมชนผู้เป็นเจ้าของวิสาหกิจนั้นเป็นหลัก

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการ ซึ่งรวมถึงกระบวนการคิด การจัดการผลผลิต และทรัพยากรทุกขั้นตอนโดยมีภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายขององค์กรชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งมีได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อการสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกำไรทางสังคม ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชนและความสงบสุขของสังคมด้วย (วิจิต นันทสุวรรณ, 2547, หน้า 28)

วิสาหกิจชุมชน คือ การประกอบการโดยชุมชนที่มีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทั้งด้านการผลิต การค้า และการเงิน และต้องการใช้ปัจจัยการผลิตนี้ให้เกิดดอกผลทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ คือ การสร้างรายได้และอาชีพ ด้านสังคม คือ การยึดโยงร้อยรัดความเป็นครอบครัวและชุมชนให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ แบ่งทุกข์แบ่งสุขซึ่งกันและกัน โดยผ่านการประกอบกระบวนการของชุมชน (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล, 2545, หน้า 38-39)

สำหรับความหมายของวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 นั้น วิสาหกิจชุมชน หมายความว่า กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการ หรือ การอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการ ดังกล่าว ไม่ว่าจะป็นรูปนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนประกาศกำหนด

2. ลักษณะของวิสาหกิจชุมชน

จากความหมายของวิสาหกิจชุมชนข้างต้นนั้น วิสาหกิจชุมชนจึงมีลักษณะที่สำคัญอยู่ 7 อย่างด้วยกัน ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน คือ (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2548, หน้า 2)

2.1 ชุมชนเป็นเจ้าของกิจการเอง แต่อย่างไรก็ดี คนนอกอาจมีส่วนร่วมโดยอาจมีการถือหุ้นได้เพื่อการมีส่วนร่วม ร่วมมือ และให้ความช่วยเหลือ แต่ไม่ใช่หุ้นใหญ่ทำให้มีอำนาจในการตัดสินใจ

2.2 ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน ซึ่งอาจจะนำวัตถุดิบบางส่วนมาจากภายนอกได้แต่เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด

2.3 ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน เพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนซึ่งมีความรู้ภูมิปัญญา หากมีกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมเกิดความเชื่อมั่นในตัวเองก็จะริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้โดยไม่เอาแต่เลียนแบบหรือแสวงหาสูตรสำเร็จ

2.4 มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานทุนที่สำคัญ เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยปรับประยุกต์ให้ทันสมัย ผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาสากลหรือจากที่อื่น

2.5 มีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ไม่ใช่ทำแบบโครงการเดี่ยว คล้ายกับปลุกพืชเดี่ยว แต่เป็นการทำแบบวนเกษตร คือ มีหลาย ๆ กิจกรรมประสานผนึกพลัง (synergy) และเกื้อกูลกัน (cluster)

2.6 มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจหลัก การเรียนรู้คือหัวใจของกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน หากไม่มีการเรียนรู้ก็จะมีแต่การเลียนแบบ การหาสูตรสำเร็จโดยไม่มีความคิด

สร้างสรรค์ใหม่ ๆ หากไม่มีการเรียนรู้ก็จะมีวิสาหกิจชุมชนบนฐานความรู้ แต่บนฐานความรู้สึก ความอยาก ความต้องการตามทีสื่อในสังคมกระตุ้นให้เกิด ทำให้ความอยากกลายเป็นความจำเป็น สำหรับชีวิตไปหมด

2.7 มีการพึ่งตนเองเป็นเป้าหมาย การพึ่งตนเองคือเป้าหมายอันดับแรกและสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน ถ้าหากพลาดเป้าหมายนี้คือพลาดเป้า วิสาหกิจชุมชนจะกลายเป็นธุรกิจที่มีเป้าหมายที่กำไรก่อนที่จะคิดทำให้รอด ไม่พัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนให้เกิดความมั่นคงก่อนที่จะก้าวไปพัฒนาธุรกิจ

3. ประเภทของวิสาหกิจชุมชน

ในการแบ่งประเภทของวิสาหกิจชุมชน สามารถมองได้หลายมิติ กล่าวคือ แบ่งตามลักษณะการประกอบการเป็นหลัก และแบ่งตามการจัดระดับและขั้นตอนการพัฒนาการประกอบการของวิสาหกิจชุมชน

3.1 การแบ่งตามลักษณะการประกอบการเป็นหลัก สามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท ดังนี้ (ดวงเดือน สมวัฒน์ศักดิ์, 2548, หน้า 10)

3.1.1 วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน เป็นการผลิตเพื่อการใช้ในท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งมีอยู่ 5 อย่าง คือ ข้าว อาหาร สมุนไพร ของใช้ ปุ๋ย ซึ่งอยู่ในขีดความสามารถของชาวบ้านทั่วไปจะทำได้ เป็นของต้องกินต้องใช้ประจำวัน มีมูลค่ามากกว่าครึ่งของค่าใช้จ่ายทั้งปีของ แต่ละครัวเรือน แต่ชาวบ้านทั่วไป ไม่ว่าจะอยู่ใกล้เมืองหรือไกลเมืองต่างก็ซื้อกินซื้อใช้

3.1.2 วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า เป็นวิสาหกิจชุมชนที่สามารถนำออกสู่ตลาดใหญ่ได้เพราะมีลักษณะเฉพาะตัว มีเอกลักษณ์ท้องถิ่น บางอย่างอาจมีสูตรเด็ดเคล็ดลับหรือคุณภาพดีในระดับมาตรฐาน สามารถแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าทั่วไปได้ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ก็คือหนึ่งในวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า

3.2 การแบ่งตามการจัดระดับและขั้นตอนการพัฒนาการประกอบการของวิสาหกิจชุมชน สามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท ดังนี้ (ดวงเดือน สมวัฒน์ศักดิ์, 2548, หน้า 10)

3.2.1 ระดับครอบครัว คือ วิสาหกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง เป็นการประกอบกิจกรรมเพื่อกินใช้ในครอบครัว เพื่อทดแทนการพึ่งพาจากภายนอก เช่น การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรไว้ใช้ในครอบครัว

3.2.2 ระดับชุมชนและเครือข่าย คือ วิสาหกิจชุมชนแบบพอเพียง เป็นการประกอบกิจการ โดยกลุ่ม เพื่อตอบสนองการอุปโภคบริโภคในชุมชนและเครือข่าย ซึ่งสามารถที่จะพัฒนาให้เป็นวิสาหกิจชุมชนแบบก้าวหน้าได้ เพื่อที่จะแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าทั่วไปได้

ทั้งนี้การประกอบการวิสาหกิจชุมชนไม่ได้เน้นเพื่อกำไรสูงสุด แต่จะเน้นที่การลดค่าใช้จ่าย การสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกและคนในชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

3. ความแตกต่างของวิสาหกิจชุมชนกับสิ่งที่ชุมชนทำมาก่อน

วิสาหกิจชุมชนนั้นเป็นเรื่องเก่าแต่นำมาคิดใหม่ มีการทำอย่างมีแบบแผน มีระบบและมีขั้นตอน เริ่มต้นจากการเรียนรู้ การคิดก่อนแล้วค่อยลงมือทำ วิสาหกิจชุมชนเน้นความร่วมมือในการทำกิจกรรมเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ แตกต่างจากอุตสาหกรรมชุมชนและธุรกิจชุมชนซึ่งเน้นที่กระบวนการผลิต การแปรรูป การบริหารจัดการ ที่มุ่งสู่ตลาดใหญ่

วิสาหกิจชุมชนเป็นระบบที่มีความหลากหลายของกิจกรรม เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน เป็นการประกอบการบนพื้นฐานของการใช้ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างรู้คุณค่า เพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชนและระหว่างชุมชน โดยมุ่งประโยชน์ทางสังคมแก่ชุมชนมากกว่าการแสวงหากำไรสูงสุด และมุ่งต่อการรักษาระบบนิเวศน์ของสังคมโดยรวม ถ้าเปรียบกับอุตสาหกรรมชุมชนและธุรกิจชุมชนกับการทำการเกษตร ก็คล้ายกับการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ขณะที่วิสาหกิจชุมชนจะคล้ายกับการปลูกพืชผสมผสาน

นอกจากนี้ วิสาหกิจชุมชนจะเน้นในเรื่องของวิถีคิดและกระบวนการเรียนรู้มากที่สุด ปัญหาที่ผ่านมาของชุมชนนั้นเป็นปัญหาวิถีคิดมากกว่าวิธีทำ ชุมชนสามารถผลิตได้มากมาย แต่ขายไม่ออก ขาดทุน หาดตลาดไม่ได้ เพราะเริ่มต้นจากวิธีทำ จากสูตรสำเร็จ จากการเลียนแบบ การทำวิสาหกิจชุมชนนั้น จึงควรเริ่มต้นจัดทำเพื่อให้พอกินพอใช้ก่อนแล้วค่อยพัฒนาไปสู่การจัดการเชิงธุรกิจ เมื่อพอเพียงและพึ่งตนเองได้ก็สามารถผลิตให้เหลือเพื่อตลาดได้ และการคิดจะนำผลผลิตออกสู่ตลาดนั้นต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ท้องถิ่นที่มาจากความรู้จักใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพหรือทรัพยากรในท้องถิ่นบวกกับความคิดสร้างสรรค์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสม โดยควรเริ่มจากเล็กไปหาใหญ่เพื่อที่จะสร้างรากฐานเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งก่อน ทำกินทำใช้ก่อน ทำทดแทนสิ่งที่จะต้องซื้อให้ได้มากที่สุด หากต้องการที่จะนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด ก็ควร

เรียนรู้การจัดการ และกลไกทางการตลาดให้ดี ไม่หวังพึ่งพาดตลาดเป็นหลัก แต่ควรพึ่งตนเองและพึ่งพากันเองให้ได้มากที่สุด

4. วิสาหกิจชุมชนกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่จะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน โดยนำเอาเศรษฐศาสตร์ชุมชนหรือเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ยกตัวอย่างเช่น ในตำบลหนึ่งวิสาหกิจชุมชน 20-30 อย่าง และทำการผลิตเพื่อบริโภคในท้องถิ่น ลดการซื้อจากภายนอกได้ประมาณหนึ่งในสี่ วิสาหกิจชุมชนที่ตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานและวงจรชีวิตของชุมชนจะทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจชุมชน ระบบที่พึ่งพาตนเองได้ ชุมชนมีรายรับมากกว่ารายจ่ายผลิตอาหารและปัจจัยพื้นฐานได้เอง ถ้าไม่มีวิสาหกิจชุมชน ไม่มีเศรษฐกิจชุมชน ชุมชนก็ได้แต่รอรับความช่วยเหลือจากรัฐหรือจากภายนอก ต้องขึ้นอยู่กับคนอื่นพึ่งตนเองไม่ได้ กลายเป็นระบบอุปถัมภ์ที่ชุมชนต้องพึ่งพาคนอื่นตลอดไป ยกตัวอย่าง ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปลุกยางเป็นหลักและทำสวนผลไม้บ้าง มีรายได้จากการปลุกยางและสวนผลไม้ปีละประมาณ 100 ล้านบาท มีรายจ่ายประมาณ 200 ล้านบาท ทำให้อยู่ในวังวนของหนี้สินที่เพิ่มขึ้นทุกปี แต่วันนี้ชาวบ้านเหล่านี้ได้เรียนรู้ ได้เข้าใจสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองดีขึ้น ได้รู้ว่าทำไมต้องเป็นหนี้มากขนาดนั้น จึงตัดสินใจทำแผนวิสาหกิจชุมชนจากที่ทำเริ่มต้น 2-3 อย่างมาเป็น 60 อย่างในปัจจุบัน มีการจัดระบบชุมชนใหม่โดยใช้ทุนของชุมชนให้มากที่สุด ทำให้เกิดระบบอาหาร ระบบของใช้ ระบบทุน ระบบการผลิต ระบบการจัดการการผลิตและระบบตลาดขึ้นมา โดยระบบต่าง ๆ เหล่านี้มีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น โรงงานยาง การเลี้ยงไก่ กบ ปลา การปลูกผัก สมุนไพร ยาสระผม ปุย น้ำหมักชีวภาพ ทั้งนี้ยังไม่ได้รวมกับการท่องเที่ยวชุมชนและกิจกรรมด้านสุขภาพต่าง ๆ ซึ่งตำบลไม้เรียงกำลังพัฒนาเริ่มต้นมาพร้อม ๆ กัน เหล่านี้ถือว่าอยู่ในระบบและวิถีชุมชนที่พวกเขากำหนดเองและให้ชุมชนได้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา

5. ทุนของวิสาหกิจชุมชน

ทุนของวิสาหกิจชุมชนนั้นมีทั้งทุนที่เป็นเงิน ทุนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า ทุนที่เป็นผลผลิต ทุนความรู้ ภูมิปัญญา ทักษะต่าง ๆ วัฒนธรรม ทุนทางสังคม หรือความเป็นพี่น้อง ความไว้วางใจกันของชุมชน เครือข่ายความสัมพันธ์ของสมาชิกชุมชนวิสาหกิจชุมชนจะใช้ทุนตัวเองเป็น

หลัก แต่ก็ไม่ปฏิเสธเงินจากภายนอก เพียงแต่รับเงินทุนจากภายนอกบนพื้นฐานความคิดใหม่ คือ การพึ่งตนเอง พึ่งทุนที่ตนเองมีเป็นหลัก โดยเงินทุนจากภายนอกจะเข้าไปสมทบทุนของชุมชน ในขณะที่ชุมชนมีทรัพยากร ความรู้ มีปัญญาและอื่น ๆ ซึ่งดีเป็นเงินหรือประเมินค่าไม่ได้ แต่ในกรณีที่ชุมชนมีความต้องการเพิ่มทุนเพื่อลงทุนในวิสาหกิจชุมชน โดยสามารถไปขอกู้จากธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรได้จัดงบประมาณไว้ถึง 10,000 ล้านบาท เพื่อรองรับวิสาหกิจชุมชนหรือกองทุนต่าง ๆ ที่มีนโยบายในช่วยเหลือการประกอบการวิสาหกิจชุมชน

6. การจัดการการผลิตและการตลาดของวิสาหกิจชุมชน

การจัดการการผลิตและการตลาดเป็นเรื่องที่ชุมชนต้องเรียนรู้ โดยเรียนรู้ว่าจะจัดการอย่างไรให้ชุมชนมาร่วมกันวางแผนการผลิต การตลาด การบริโภคร่วมกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ และในที่สุดก็ทำซ้ำกันผลิตล้นเกินและขายไม่ออก ชุมชนต้องสร้างวงจรเศรษฐกิจชุมชนขึ้นมาใหม่ เชื่อมโยงทุกเรื่องที่ทำได้ อาหาร ข้าวของเครื่องใช้ และทำแบบประสานพลังให้เกิดผลทวีคูณ ไม่ใช่ทำเพื่อแข่งขันกันขาย เหมือนทำกล้วยฉาบทั้งตำบล ทำแชมพูทุกหมู่บ้าน หรือคนปลูกข้าวก็ปลูกได้ข้าวมาก็เอาไว้กินส่วนหนึ่ง ที่เหลือก็ขายให้กับพ่อค้า พ่อค้าก็เอาไปแปรรูปแล้วเอาข้าวสารกลับไปขายในหมู่บ้าน คนปลูกข้าวขายข้าวเปลือกราคาถูก แต่คนซื้อข้าวสารกลับซื้อข้าวในราคาแพง

ในการที่จะทำตลาดของวิสาหกิจชุมชนนั้น ต้องมีเป้าหมายในการผลิตก่อนว่า ต้องการทำการผลิตเพื่อบริโภคภายในครอบครัว ในชุมชนหรือระหว่างชุมชน ทำการผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการและจัดการผลผลิตให้ได้ก่อน ถ้าผลผลิตนั้นไปได้ดีแล้วจึงค่อยเพิ่มปริมาณการผลิตหรือหากว่าผลิตภัณฑ์บางตัวในชุมชนนั้นมีความโดดเด่นมีคุณภาพ มีลักษณะเฉพาะตัวพอที่นำออกไปจำหน่ายสู่ท้องตลาดได้ ก็เป็นเรื่องของกลไกการตลาดที่ต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งตลาดวิสาหกิจชุมชนนั้น แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

6.1 ตลาดพอเพียง หมายถึง ตลาดท้องถิ่น ตลาดภายในชุมชนและระหว่างชุมชน หรือในเครือข่าย

6.2 ตลาดผูกพัน หมายถึง ตลาดที่มีการตกลงหรือเซ็นสัญญาซื้อขายระหว่างองค์กรหน่วยงานนอกชุมชน เช่น โรงพยาบาลหนึ่งตกลงซื้อข้าวกล้องจากชุมชนปีหนึ่ง 10 ตัน รัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งตกลงซื้อผ้าฝ้ายทอมือจากชุมชนปีละ 10,000 เมตร เพื่อให้พนักงานตัดชุดใส่วันศุกร์ เป็นต้น

6.3 ตลาดทั่วไป หมายถึง ตลาดที่ต้องแข่งขันกับคนอื่น ในเมือง หรือส่งออกไปต่างประเทศ

7. ความพร้อมของชุมชนเพื่อการทำวิสาหกิจชุมชน

ความพร้อมของชุมชนเพื่อการทำวิสาหกิจชุมชนนั้น อย่างน้อยต้องมีคุณสมบัติของชุมชนที่มีจุดแข็ง 3 อย่าง กล่าวคือ

7.1 ความหลากหลายทางชีวภาพ

ชุมชนยังมีป่า ดิน น้ำ ธรรมชาติที่มากด้วยสิ่งที่มีคุณค่าต่อชีวิตเป็นอาหาร เป็นยา เป็นของใช้ต่าง ๆ ถ้าหากค้นให้พบคุณค่า สิ่งเหล่านั้นก็จะมีมูลค่า ดูแลหญ้าแห้งหมู หญ้าคา หญ้าแพรก ซึ่งคนยุคใหม่วันนี้เรียกกันว่า "วีชีพีช" และพยายามทำลายด้วยสารเคมีก็ล้วนมีคุณค่าเป็นยาอายุวัฒนะ เป็นยาขับปัสสาวะ ลดความดัน ยอดหญ้าแพรกยังเอามาชุปแป้งทอดกันได้ และวัสดุที่ดีที่สุดมาจากธรรมชาติ และธรรมชาติของไทยในเขตร้อนชื้นก็อุดมสมบูรณ์มากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก

7.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

แม้ว่าจะหายไปพร้อมกับคนรุ่นเก่า แต่ก็ยังมีเหลืออยู่ไม่น้อย และหารู้จักค้นหา นำมาประยุกต์และผสมผสานก็อาจได้สิ่งสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ที่มีคุณค่าและมูลค่า

7.3 เครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน

แม้ว่าอาจจะไม่เหมือนเดิม แต่ก็ยังมีเพียงพอให้ฟื้นขึ้นมาจนสามารถพึ่งพาอาศัยกัน ร่วมกันจัดการองค์กรชุมชนและเครือข่ายในเชิงเศรษฐกิจร่วมกันจัดการทรัพยากรผลผลิตต่าง ๆ แบ่งกันผลและร่วมกันบริโภค ภาพลิตของกินของใช้จะได้ไม่ล้นตลาด เกิดความพอเพียงชุมชนพึ่งตนเองได้ พุดอีกนัยหนึ่ง ชุมชนมี "ทุน" สำคัญ ๆ อยู่ 3 ทุน ซึ่งเป็นจุดแข็งของตนเอง คือ

- 1) ทุนทรัพยากร
- 2) ทุนทางวัฒนธรรม
- 3) ทุนทางสังคม

8. วิสาหกิจชุมชนกับแผนแม่บทชุมชน

เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเกิดจากการเรียนรู้และการจัดการแบบใหม่ ซึ่งการทำแผนชุมชนถือว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ชุมชนได้ค้นหา

ศักยภาพตนเอง และสามารถพัฒนาศักยภาพดังกล่าวไปสู่การพึ่งตนเองได้ แผนแม่บทชุมชนใช้เครื่องมือในการทำวิจัยชุมชนที่เรียกว่า “ประชาพิจัย” หรือชื่อเต็มว่า “ประชาพิจัยและพัฒนา (People Research and Development--PR&D) ซึ่งหมายถึง การวิจัยของชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชน เพราะฉะนั้น แผนแม่บทชุมชนจึงไม่ได้เป็นการนั่งคิดเอาเอง เป็นแผนที่เกิดจาก “ข้อมูล” แต่ก็ไม่ใช่อ้อมลูที่เป็นเพียงปัญหาและความต้องการของชุมชนเท่านั้น แต่รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและสถานการณ์โลกในปัจจุบันที่มีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชน ประวัติความเป็นมา รวมไปถึงรากเหง้าที่ช่วยกันสืบค้นเพื่อค้นหาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เรียนรู้ว่ามีทรัพยากรอะไรบ้าง โดยเฉพาะทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน มีผลผลิต รายรับ รายจ่าย มากน้อยเท่าใดในชุมชน เพื่อที่จะได้ค้นหาสภาพแวดล้อมที่แท้จริงและหาทางแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างถูกต้องและยั่งยืน

ในการทำแผนแม่บทชุมชนนั้น แต่ละชุมชนก็ใช้ระยะเวลาไม่เท่ากัน ปกติใช้เวลาประมาณ 5-6 เดือน ถ้าหากไม่มีปัญหาและอุปสรรคมากเกินไป แต่หากชุมชนมีปัญหา มีความแตกแยก เป็นกลุ่มเป็นพวก รวมกันไม่ติด หรือคนน้อย คนอื่นไปทำงานต่างถิ่นกันหมด ในกระบวนการเรียนรู้ก็อาจเป็นปีหรือมากกว่า อย่างไรก็ตามวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม คือ ให้ชาวบ้านเป็นคนคิดทำแผนเองทุกขั้นตอน เพื่อเป็นแผนชีวิตของชุมชนเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่บอกว่าชุมชนต้องการจะไปไหน และทำอะไรให้ไปถึงจุดหมาย เป็นแผนที่ประกอบไปด้วยวิสัยทัศน์พร้อมกับแผนงานและโครงการต่าง ๆ ที่ชุมชนร่วมกันคิดร่วมกันทำด้วยทุนตนเอง และหากมีทุนของทางราชการหรือองค์กรภายนอกเข้าไปเสริม การดำเนินงานของชุมชนจึงจะทำได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น แทนที่จะสะสมทุนของชุมชนเองเป็นระยะเวลานาน หลายชุมชนได้แผนแม่บทแต่ไม่เกิดวิสาหกิจชุมชนเนื่องจากกระบวนการเรียนรู้ไม่มีประสิทธิภาพพอ ฐานคิดไม่แน่นรวมถึงการบริหารจัดการแผนแม่บทในชุมชนไม่เกี่ยวเนื่องหรือกิจกรรมไม่สนับสนุนเกื้อกูลกัน การทำแผนที่ดินนอกจากจะรู้ปัญหา ความต้องการของชุมชนแล้ว ยังจะได้รู้ว่ามีทุนท้องถิ่นอะไรบ้าง เช่น บางชุมชนจับปลากระตักได้คิดเป็นมูลค่าปีละ 5 ล้านบาท แต่ซื้อน้ำปลากินปีละ 700,000 บาท แต่ถ้าพวกเขาจับปลากระตักมาแปรรูปเป็นน้ำปลาก็สามารถทดแทนการซื้อจากตลาดได้ การมีข้อมูลการบริโภคอุปโภคก็จะทำให้การจัดการการผลิตและการอุปโภคบริโภคได้สามารถที่จะช่วยให้วางแผนได้ว่าควรผลิตเท่าไร จึงจะเพียงพอต่อความต้องการของชุมชน การมีข้อมูลบริโภค รายรับ รายจ่าย หนี้สิน เป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะทำให้ชุมชนตระหนักถึงสภาพที่แท้จริงของชุมชน อันเกิดจากพฤติกรรมของตนเอง และสามารถที่จะทำให้ชุมชนนั้นปรับเปลี่ยน

พฤติกรรมในการดำรงชีวิตจากการที่เคยซื้อกิน สามารถที่จะลงมือทำเอง ปลูกเอง เลี้ยงเอง แปรรูปเอง และบริโภคเองได้

วิสาหกิจชุมชนนั้นมีหลายระดับทั้งระดับครอบครัว ชุมชนและเครือข่ายระหว่างชุมชน ในตำบลเดียวกันหรือระหว่างตำบล แล้วแต่จะมีการจัดการอย่างไร บางแห่งร่วมกันผลิต ร่วมกันบริโภค บางแห่งกระจายกันผลิตแล้วร่วมกันบริโภค บางแห่งร่วมกันเรียนรู้ให้มีกลุ่มผลผลิต แล้วชุมชนร่วมกันบริโภค หรือบางเรื่องครอบครัวเอาไปทำเอง ทำกันแบบผสมผสานหลายลักษณะ แต่การทำแผนแม่บทชุมชนจะทำงานในระดับตำบล เพราะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ร่วมกันคิดร่วมกันทำ จัดการผลิต การตลาด การบริโภคได้ดีกว่าการทำเพียงหมู่บ้านเดียว

9. การลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ของวิสาหกิจชุมชน

การส่งเสริมให้ชาวบ้านทำกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะขาดการส่งเสริมให้ลดรายจ่าย ผลก็คือ ยิ่งรายได้เพิ่มรายจ่ายก็เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว ทำให้เกิดหนี้สินพอกพูนจนแก้ไขไม่ได้ ดังนั้น การเพิ่มรายได้และการลดรายจ่ายจึงถือว่าเป็นวิธีที่ง่ายที่สุด การลดรายจ่ายอาจจะไม่เห็นผลถ้าคิดในเรื่องเดียวหรือเดือนเดียว แต่ถ้าคิดในหลาย ๆ เรื่องรวมกันพบว่า เป็นเรื่องใหญ่เลยทีเดียว เช่น ครอบครัวหนึ่งเคยใช้จ่ายเดือนละ 4,000 บาท เมื่อครอบครัวนี้ลดรายจ่ายเป็น 3,000 บาท จะลดค่าใช้จ่ายได้ 1,000 บาท ในหนึ่งปีสามารถลดค่าใช้จ่ายได้ถึง 12,000 บาท ทำนองเดียวกันถ้าคิดในแง่ของชุมชน ข้อมูลการเพิ่มขึ้นของรายได้ก็ยิ่งมากขึ้น การทำปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพใช้แทนการใช้ปุ๋ยเคมีสามารถประหยัดได้ถึงหลายล้านบาทต่อตำบล การทำกินเอง ทำใช้เอง เป็นการลดการใช้จ่ายลงได้มาก และทำให้รายรับเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด หรือใครมีปัญหาหนี้สินก็สามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้เร็วขึ้น

10. เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

คำว่า “เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน” มีความหมายหลายอย่างตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชนเพื่อประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในขณะที่ชาวบ้านทั่วไปและองค์กรพัฒนาเอกชนใช้คำนี้เพื่อหมายถึงองค์กรชุมชนต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันเป็นเครือข่าย แม้จะมีความหมายต่างกัน แต่เนื้อหาสำคัญอันเดียวกันคือ ความสัมพันธ์ระหว่างคนหรือองค์กรในท้องถิ่น ซึ่งเกิดขึ้นเพราะมีคนเชื่อมโยงเครือข่าย เครือข่าย

วิสาหกิจชุมชนนั้นมี 2 ประเภท คือ (1) เครือข่ายภายใน เป็นเครือข่ายที่มีการจัดการความสัมพันธ์ในระดับหมู่บ้าน ตำบล และ (2) เครือข่ายภายนอก เป็นเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์ในระดับอำเภอ จังหวัด ภาค แต่เนื่องจากระบบโครงสร้างสังคมสมัยใหม่ไม่ค่อยเอื้อให้คนในชุมชนมีความสัมพันธ์กันเหมือนเมื่อก่อน คนในหมู่บ้านเดียวกันไปมาหาสู่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พึ่งพาอาศัยธรรมชาติ ไม่ต้องออกไปหากินไกล ๆ ทำให้คนใกล้ชิดกัน วันนี้สถานการณ์เปลี่ยนไป จำเป็นต้องมีคนเชื่อมคน เชื่อมองค์กร เพื่อให้ผู้คนมีความสัมพันธ์กันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเหมือนที่เคยทำในอดีตแต่ต่างกันในรูปแบบ ซึ่งต้องพัฒนาให้เหมาะสมต่อไป

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีความสำคัญมาก ถ้ามีคนรวมกันตั้งเป็นองค์กรในชุมชนและเชื่อมโยงกันในตำบลหรือระหว่างตำบลก็จะเกิดพลัง ถ้ามีการจัดการที่ดีก็จะทำให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง เพราะจะมีการจัดการเรื่องการผลิต การบริโภค ใครจะผลิตอะไร จัดการอย่างไร ถ้ามีเครือข่ายกว้างก็จะทำให้จัดการการผลิตหลายอย่างได้คล่องตัว เช่น ปลูกผักแต่ไม่ก็แปลงก็กินได้ทั้งหมู่บ้าน ถ้าปลูกผักกันหลายคนก็คงต้องมีตลาดที่กว้างกว่า ซึ่งในกรณีนี้ตลาดเครือข่ายจะช่วยได้มาก ทำให้ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ผลิตปุ๋ย และอย่างอื่นได้ปริมาณมากและราคาก็จะถูกลง ในปีหนึ่ง ๆ แต่ละตำบลใช้จ่ายในเรื่องของข้าวปลาอาหาร เครื่องดื่ม ของใช้ ปุ๋ยตำบลละกว่า 50 ล้านบาท บางแห่งมากกว่า 100 ล้านบาท ถ้ามีการจัดการดีตลาดท้องถิ่นก็จะเป็นของชุมชน วิสาหกิจชุมชนที่ดีชาวบ้านจะเป็นคนกำหนดราคาเองได้ โดยไม่ต้องไปถามพ่อค้าว่าจะซื้อเท่าไร ตลาดวิสาหกิจชุมชน ดังนั้นชุมชนจึงควรเป็นผู้กำหนดราคาเอง

11. แนวทางการดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

จากพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ได้กำหนดให้กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นแกนกลางในการดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยกรมส่งเสริมการเกษตรมีหน้าที่เป็นผู้ให้การรับรองสถานภาพของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย และเป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มีบทบาทหน้าที่ 3 ส่วนด้วยกัน คือ

- 1) เป็นหน่วยงานในการรับจดทะเบียน/เพิกถอนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย และเลิกกิจการ
- 2) เป็นสำนักงานเลขานุการ คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และ

3) ดำเนินการให้เกิดการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายอย่างครบวงจร และเป็นเอกภาพ โดยแนวทางในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มีดังนี้

3.1 การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายจะดำเนินการในลักษณะของการบูรณาการทั้งภายในหน่วยงานและร่วมกับภาคภาคีทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ โดยมีกรมส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่เป็นแกนกลาง เพื่อให้เกิดการรวมพลัง ในการขับเคลื่อนการทำงานร่วมกับภาคีต่าง ๆ

3.2 การยื่นขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย จะเป็นไปโดยความสมัครใจและความพร้อมของชุมชน โดยไม่ได้ตั้งเป้าหมายจำนวนวิสาหกิจชุมชนที่จะต้องมาขึ้นจดทะเบียนในแต่ละปี แต่สิ่งสำคัญ คือ จะต้องสร้างความเข้าใจให้ประชาชนและชุมชนได้รับทราบถึงสิทธิประโยชน์ วิธีการและขั้นตอนในการขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 อย่างทั่วถึง

3.3 เจ้าหน้าที่ในภาครัฐ และเอกชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทเป็นผู้เชื่อมประสานกับวิสาหกิจชุมชนในเรื่อง การเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (facilitator) การเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลง (catalyst) และการเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดเครือข่าย (networker)

3.4 การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจะมุ่งเน้นส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการทุนของชุมชน ทั้งที่เป็นเงิน ทรัพยากร ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมเพื่อการพึ่งพาตนเอง และเกื้อหนุนกิจการของชุมชนมากกว่าสนับสนุนในรูปแบบของปัจจัยและเงินให้เปล่าแก่ชุมชน

3.5 พัฒนาระบบข้อมูลวิสาหกิจชุมชน และเครือข่าย เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารและความรู้ในระหว่างวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย และเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างวิสาหกิจชุมชนกับหน่วยงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง

3.6 พัฒนาวิสาหกิจชุมชนต้นแบบในทุกจังหวัดในปี พ.ศ. 2548

12. ประโยชน์ที่ได้รับจากการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

เมื่อได้มีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนแล้วตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 จะทำให้ได้รับประโยชน์ ดังนี้

1) เกิดการรวมตัวกันของคนในชุมชนในการประกอบกิจการในระดับชุมชนเป็นวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรองตามกฎหมาย

2) มีสิทธิในการขอรับการส่งเสริมหรือสนับสนุนความต้องการที่แท้จริงจากคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

3) มีสิทธิในการได้รับการส่งเสริมหรือการสนับสนุนการพัฒนากิจการตามมาตรการที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจัดให้มี คือ วิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิ ซึ่งมีการประกอบกิจการอย่างครบวงจร ทำให้วิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้แล้วได้มีการพัฒนาที่สูงขึ้น วิสาหกิจชุมชนประสงค์จะรวมตัวกันจัดตั้งเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหรือดำเนินการจัดตั้งเป็นองค์กรธุรกิจใด ๆ การพัฒนามาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ และมีการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับเงินทุน การจัดการฝึกอบรมและถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์และเป็นไปตามความต้องการของวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งแก้ไขกฎหมายระเบียบข้อบังคับที่อุปสรรคต่อการดำเนินงานและนำไปสู่ระบบเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้และพร้อมสำหรับการพัฒนาเพื่อที่จะแข่งขันทางการค้าในอนาคต

การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (Participatory Development)

การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม เป็นการพัฒนาที่เน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนา (Partnership in Development) อันเป็นกระแสแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาและอยู่ในแผน ฉบับที่ 8 โดยความคิดพื้นฐานที่สำคัญคือ ประชาชนในชุมชนควรเป็นผู้ระบุปัญหา ความต้องการ ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีผลทำให้มีการเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา อีกทั้งเพิ่มความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของท้องถิ่นของตนเอง และการพัฒนาชนบทหามองในภาพกว้าง ๆ ภาคการพัฒนาต่าง ๆ ที่มาประกอบเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาชนบทที่มีบทบาทเกี่ยวข้องโดยตรง นั้นยังประกอบด้วยภาคต่าง ๆ ได้แก่ ภาครัฐ ภาคประชาชนและชุมชน ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ และภาคอื่น ๆ เช่น นักวิชาการ สื่อมวลชน ซึ่งภาคต่าง ๆ ต้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามหน้าที่ของตน โดยทุกส่วนประกอบจะต้องมีส่วนร่วมกัน เพื่อทำการพัฒนาประเทศให้สามารถพึ่งตนเองได้

การสังเคราะห์งานวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยหรือการบูรณาการงานวิจัย (research integration) เกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะค้นหาความสอดคล้องและพิจารณาความเปลี่ยนแปลงหรือความแตกต่างของผลการศึกษาในการศึกษาที่คล้ายกัน โดยจุดประสงค์ของการสังเคราะห์การวิจัยคือพยายามที่จะบูรณาการงานวิจัยให้สามารถที่จะสรุปอ้างอิงได้ (Cooper, H. & Hedges, L.V. ,1994, หน้า 3-14)

การสังเคราะห์งานวิจัยจะมีลักษณะสำคัญ (Glass , G.V. and others, 1981) ได้แก่ การนำแนวคิด ทฤษฎี และหลักการของศาสตร์ที่หลากหลายในหัวข้อเรื่องเดียวกัน มาทำการสรุปให้เป็นแนวคิด ทฤษฎี ตัวแบบใหม่ การสังเคราะห์งานวิจัยจะเป็นการสังเคราะห์มาจากผลงานวิจัยตั้งแต่ 2 เรื่องขึ้นไปในหัวข้อเรื่องเดียวกัน มีจุดประสงค์เพื่อหาข้อสรุปรวมจากผลงานวิจัยต่างๆ หรือเป็นการตกผลึกความคิดที่ได้มาจากผลงานวิจัยหลายชิ้น เพื่อให้ได้ข้อสรุปรวมในหัวข้อเรื่องที่ศึกษา เป็นการมุ่งหาข้อสรุปหรือข้อเสนอแนะทั่วไป (Generalization) ในหัวข้อที่ศึกษา โดยใช้เหตุผลเชิงอุปมาน (Induction Reasoning) ซึ่งการใช้เหตุผลเชิงอุปมานเป็นวิธีการศึกษาที่ใช้วิธีการนำข้อค้นพบที่ได้ปรากฏเป็นจำนวนมากมาหาเป็นข้อสรุปทั่วไป เป็นการค้นหาความเป็นจริงของปรากฏการณ์ร่วมโดยใช้ระเบียบวิธีการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ ที่ได้จากการสังเกตปรากฏการณ์หรือข้อค้นพบจากงานวิจัยชิ้นต่างๆ มีการนำมาใช้เหตุผลเชิงอุปมาน รวมถึงอาจมีการนำข้อสรุปรวมหรือข้อสรุปทั่วไปหรือต้นแบบใหม่ไปทดลองหรือทดสอบเพื่อหาความจริงต่อไป

การสังเคราะห์งานวิจัยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท(อุทุมพร จามรมาน, 2531)(นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ได้แก่ การสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะ เป็นการสังเคราะห์เนื้อหาสาระเฉพาะส่วนที่เป็นข้อค้นพบของรายงานการวิจัย โดยสังเคราะห์ด้วยวิธีการบรรยาย ได้บทสรุปรวมกับข้อค้นพบของรายงานการวิจัย โดยยังคงสาระของงานวิจัยแต่ละเรื่อง หรืออาจจะนำเสนอบทสรุปในลักษณะภาพรวมโดยไม่คงสาระของงานวิจัยแต่ละเรื่องก็ได้ การสังเคราะห์เชิงปริมาณ คือการใช้ระเบียบวิธีทางสถิติเป็นการนำเสนอข้อค้นพบจากงานวิจัยทุกเรื่องในหน่วยมาตรฐานเดียวกัน และบูรณาการข้อค้นพบของรายงานการวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ทั้งหมด โดยแสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องระหว่างลักษณะงานวิจัย จึงเป็นการวิเคราะห์ผลการวิเคราะห์หรือการวิเคราะห์เชิงผสมผสาน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์อภิมาน

ขั้นตอนในการสังเคราะห์งานวิจัยไว้ 5 ขั้นตอน (Cooper and Lindsay, 1997) ได้แก่

ขั้นที่ 1 การกำหนดหัวข้อปัญหา คือ การนิยามปัญหา

ขั้นที่ 2 ขั้นการเสาะค้นงานวิจัย การระบุประชากรสำหรับการเสาะค้นงานวิจัยควรครอบคลุมเป้าหมาย 2 ประการ คือต้องการข้อค้นพบที่ตอบสนองผลการวิจัยที่ผ่านมาทั้งหมดในปัญหาที่ศึกษา และต้องการให้การศึกษารวบรวมมาอ้างอิงไปยังประชากรที่ได้ศึกษา โดยใช้งานวิจัยเป็นแหล่งปฐมภูมิ หรือทุติยภูมิ

ขั้นที่ 3 การประเมินข้อมูลหลังจากที่ได้เก็บรวบรวมงานวิจัยมาแล้ว โดยสร้างเกณฑ์การตัดสินคุณภาพงานวิจัยแต่ละเล่ม ว่ามีองค์ประกอบที่ไม่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่จะสังเคราะห์หรือไม่ ความแตกต่างในการปริทัศน์จะเกิดจากความแตกต่างระหว่างเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพงานวิจัย

ขั้นที่ 4 ขั้นการวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูล เป็นการเลือกวิธีการวิเคราะห์ว่าเลือกใช้แบบใด

ขั้นที่ 5 ขั้นการนำเสนอ เป็นการนำเสนอข้อมูลที่ได้อย่างถูกต้อง เป็นระบบน่าเชื่อถือ

วิธีการสังเคราะห์งานวิจัยที่นิยมใช้มี 2 วิธี(ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2555) คือ การสังเคราะห์เนื้อหาสาระที่ประกอบด้วยส่วนที่เป็นลักษณะงานวิจัย รายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัย และผลการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ห่อภิมาณ(Meta-Analysis) เป็นวิธีการสังเคราะห์เชิงปริมาณที่ต้องใช้ระเบียบวิธีทางสถิติ เป็นการนำเสนอข้อค้นพบจากงานวิจัยทุกเรื่องในหน่วยมาตรฐานเดียวกัน และบูรณาการข้อค้นพบของรายงานการวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ทั้งหมด พร้อมทั้งแสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องระหว่างลักษณะงานวิจัยและการสังเคราะห์เนื้อหาสาระเฉพาะส่วนที่เป็นข้อค้นพบของงานวิจัยซึ่งเป็นการสังเคราะห์ด้วยวิธีการบรรยาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิสาหกิจชุมชน เป็นเรื่องสำหรับคนกลุ่มหนึ่งในสังคมที่มีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการทางธุรกิจ โดยใช้ฐานความรู้ในการดำเนินการมาจากระดับชุมชน ท้องถิ่น (บัญญัติ แก้วส่อง, 2554 หน้า 43) มีลักษณะ คือ ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร ทุน แรงงานในชุมชนเป็นหลัก เป็นนวัตกรรมของชุมชน เป็นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานภูมิปัญญาสากล มีการดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆอย่างเป็นระบบ มี

กระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ มีการพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชนเป็นเป้าหมาย เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือ

การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายฯ เงื่อนไขของความสำเร็จ(พรศิริ กองนวล, 2553)คือ การกำหนดประเด็นความต้องการของกลุ่มได้ถูกต้อง กลุ่มมีความต้องการพัฒนาตนเอง มีทุนทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะไปพัฒนาต่อยอด การสร้างและพัฒนาประสิทธิภาพเครือข่ายกลุ่มอาชีพฯ (บุญทวารณ วิงวอน, 2552) โดยศึกษาพัฒนาการกลุ่ม อบรมแนวทางกติการ่วมกัน ศึกษาดูงาน สร้างและพัฒนากลุ่มโดยใช้แผนธุรกิจในการถ่ายทอดบทเรียน ใช้เครือข่ายแบบพึ่งพาและเครือข่ายที่เกิดขึ้นจากความต้องการแก้ปัญหา รูปแบบการการบริหารจัดการเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชน(อิราวัฒน์ ชมระกา, 2554) ใช้วิธีการวิเคราะห์จุดเด่นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแต่ละกลุ่ม แล้วดึงจุดเด่นมาพัฒนา ต่อยอด และใช้การจัดการตลาดเข้ามาช่วย เกิดเครือข่ายหลายระดับ เกิดการสนับสนุนจากภาคีภาครัฐและภาควิชาการ

บทที่ 3

วิธีการสังเคราะห์งานวิจัย

โดยทั่วไปวิธีการสังเคราะห์งานวิจัยที่นิยมใช้กันมี 2 วิธี คือ การสังเคราะห์เนื้อหาสาระที่ประกอบด้วยส่วนที่เป็นลักษณะงานวิจัย รายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัยและผลการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ทอภิมาน(Meta-Analysis) ซึ่งเป็นการสังเคราะห์เชิงปริมาณ และการสังเคราะห์เนื้อหาสาระเฉพาะส่วนที่เป็นข้อค้นพบของงานวิจัยซึ่งเป็นการสังเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสังเคราะห์ในแบบที่สอง ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมลักษณะของกลุ่มงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ โดยขั้นตอนการสังเคราะห์งานวิจัยประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ (Cooper, 1998)

1. การกำหนดคำถามการวิจัยและเงื่อนไขการพิจารณาเลือกรายงานวิจัย
2. การรวบรวมข้อมูลหรือการค้นหาวรรณกรรม
3. การประเมินคุณภาพข้อมูล
4. การวิเคราะห์ลักษณะการวิจัย
5. การสร้างเอกสารที่แสดงถึงการศึกษาต่อชุมชน

การกำหนดคำถามการวิจัยและเงื่อนไขการพิจารณาเลือกรายงานวิจัย

เนื่องด้วยงานวิจัยของคณะวิทยาการจัดการ ประจำปีงบประมาณ 2556 ที่ดำเนินการแล้วเสร็จมีทั้งหมด 27 เรื่อง ผู้วิจัยจึงได้ทำการรวบรวมรายงานการวิจัยทั้งหมด เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยในประเด็นที่น่าสนใจ โดยมีเงื่อนไขการพิจารณาเลือกรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับนโยบายของคณะวิทยาการจัดการ คือ นโยบายด้านวิจัยและนโยบายด้านการบริการวิชาการสู่สังคม ซึ่งมีมุ่งเน้นให้บุคลากรทุกคนทำวิจัยและนำไปบูรณาการกับการเรียนการสอน บริการวิชาการและศิลปวัฒนธรรม สร้างการเป็นผู้นำในการทำวิจัยหรือสร้างเครือข่ายวิจัย การเผยแพร่ผลงานวิจัยของบุคลากร รวมถึงการมุ่งเน้นการบริการวิชาการที่มีคุณภาพแก่ประชาชนและชุมชน โดยพิจารณาความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ แสดงดังภาคผนวก ก

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาคัดเลือกงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่ของจังหวัดลำปาง ดังนั้น คำถามการวิจัย(Research Questions) ที่เกิดขึ้นในงานวิจัยฉบับนี้ คือ “ปัจจัยและวิธีการใดที่ส่งผลต่อการศักยภาพการพัฒนาธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนให้มีความยั่งยืน”

การรวบรวมข้อมูลและการค้นหาวรรณกรรม

จากงานวิจัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 จำนวน 27 เรื่อง ผู้วิจัยโดยค้นหาและรวบรวมข้อมูลรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ทั้งหมด โดยพิจารณาคัดเลือกงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับคำถามการวิจัย(Research Questions) ซึ่งเกี่ยวกับปัจจัยและวิธีการที่ส่งผลต่อการศักยภาพการพัฒนาธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนให้มีความยั่งยืน ตามขั้นตอนดังนี้

1. สืบค้นรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง(Searching for Relevant Studies)

การสืบค้นรายงานการวิจัยเพื่อการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้เฉพาะเจาะจงผลงานวิจัยของคณาจารย์และนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางเท่านั้น ซึ่งสืบค้นจากเว็บไซต์ <http://www.mgts-lpru.com/index.php?lay=show&ac=article&id=539539824> และรายงานฉบับสมบูรณ์จากห้องสมุดคณะวิทยาการจัดการ

2. คัดเลือกข้อมูลงานวิจัย(Study Inclusion)

ขั้นตอนนี้เป็นการคัดกรองงานวิจัยเฉพาะข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ ชื่องานวิจัย ชื่อนักวิจัย ปีที่ดำเนินการและบทคัดย่อ ตามเงื่อนไขดังนี้

2.1 ตามปีงบประมาณที่ระบุ คัดกรองเฉพาะงานวิจัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

2.2 สอดคล้องกับคำถามงานวิจัย คัดกรองเฉพาะงานวิจัยที่มีความสอดคล้องกับคำถามการวิจัย

หากงานวิจัยใดที่ผู้วิจัยพิจารณาแล้วยังไม่ชัดเจน จึงจะขอความเห็นจากผู้วิจัยท่านที่สองจนได้ข้อสรุป

3. กำหนดเกณฑ์คัดเลือกงานวิจัย(Inclusion Criteria)

ผู้วิจัยจะอ่านงานวิจัยที่ผ่านการคัดกรองมาโดยการอ่านฉบับเต็ม(Full Paper) และคัดเลือกงานวิจัยโดยพิจารณาตามเกณฑ์คัดเลือกเข้า ดังนี้

- 1) เกี่ยวข้องหรือสอดคล้องกับการจัดการและพัฒนาธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
- 2) มีกรอบแนวคิดงานวิจัย
- 3) มีรูปแบบงานวิจัยที่ชัดเจน
- 4) มีการวิเคราะห์ข้อมูล
- 5) มีการเผยแพร่/ตีพิมพ์

4. การสกัดข้อมูล (Data Extraction)

ผู้วิจัยจัดทำแบบบันทึก(Data Extraction Form) โดยกรอกข้อมูลลงในแบบบันทึก และตรวจสอบข้อมูล หากมีความไม่ชัดเจนของข้อมูลให้ปรึกษาผู้วิจัยท่านที่สองก่อนบันทึกข้อมูล โดยแบบบันทึกข้อมูลประกอบด้วยหัวข้อ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ชื่อผู้วิจัย ปีที่ตีพิมพ์ ชื่องานวิจัย

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัย ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง รูปแบบการวิจัย เครื่องมือ วิธีการวิจัย/กรอบแนวคิด สถิติที่ใช้ ผลลัพธ์/ผลการศึกษา การวิเคราะห์ผล เป็นต้น

จากผลการคัดเลือกงานวิจัย(Study Inclusion) และสกัดข้อมูล(Data Extraction) ผู้วิจัย ได้คัดกรองข้อมูลรายงานการวิจัยแต่ละฉบับพบว่าจำนวนทั้งหมด 8 ฉบับ เป็นไปตามเกณฑ์การคัดเลือกและทำการสกัดข้อมูลลงในแบบบันทึกข้อมูล แสดงดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป

แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป					
ลำดับ	ชื่อผู้วิจัย	แหล่งเผยแพร่/ปี	ชื่องานวิจัย	ผ่าน (Include)	ไม่ผ่าน (Reason)
1	กาญจนา รัตนธีรวิเชียร ฐานันตร์ โต๊ะถม และพิมาย วงศ์ท่า	** , หน้า 145-154	ระบบการจัดการต้นทานสินค้าแบบมีส่วนร่วมของผลิตภัณฑ์น้ำพริกกรอบสมุนไพร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านเมาะหลวง ต.แม่เมาะ อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง	✓	
2	ศรัญญา สิ้นพาลี	การประชุมวิชาการระดับชาติ “วิทยาการจัดการ 2013” , N/A	การลดต้นทุนสินค้าแบบมีส่วนร่วมของผลิตภัณฑ์ข้าวแต่น้ำแดงโม โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทุ่งม่านเหนือ ต.บ้านเป้า อ.เมือง จ.ลำปาง	✓	
3	วิจิตรา แซ่ตั้ง	** , หน้า 127-135	แนวทางการสร้างความสำเร็จทางธุรกิจโดยพิจารณากระบวนการทางการตลาด	✓	
4	อวิศดา บินโซดาโอะ และกาญจนา คุมา	** , หน้า 108-116	การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการปรับปรุงระบบการบันทึกบัญชีของกลุ่มทอผ้าที่กระตูกบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง	✓	
5	นุสรุา แสงอร่าม และวัลลภก สิงหรา	** , หน้า 136-144	การจัดการความรู้ด้านกลยุทธ์การตลาดแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชนจังหวัดลำปาง	✓	
6	วีรพร สุพจน์ธรรมจारी	** , หน้า 75-83	รูปแบบการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเชิงพาณิชย์กรณีศึกษากลุ่มสตรีทอผ้า ต.ไหล่หิน จ.ลำปาง	✓	
7	ฐิติกานต์ สุริยะสาร กาญจนา คุมา และ อวิศดา บินโซดาโอะ	** , หน้า 58-66	แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการทำบัญชีของกลุ่มอาชีพผลิตเครื่องใช้จากเศษครกหินเพื่อสร้างรายได้เชิงเศรษฐกิจของชุมชนอย่างมีส่วนร่วมตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ต.พิชัย อ.เมือง จ.ลำปาง	✓	
8	ชิตชนก วงศ์เครือ	** , หน้า 67-74	วิเคราะห์ต้นทุนและกำไรวิสาหกิจชุมชนข้าวแต่น้ำ จังหวัดลำปาง	✓	

** การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ “The Wisdom for Social Development” ประจำปี 2556

ตารางที่ 3.2 แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัย

แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัย							
ลำดับ	วัตถุประสงค์	ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	รูปแบบการวิจัย	เครื่องมือ	กรอบแนวคิด/วิธีดำเนินงานวิจัย	สถิติที่ใช้	ผลการวิจัย
1**	-ศึกษาแนวทางในการจัดการ ต้นทุนสินค้าแบบมีส่วนร่วมของ ผลิตภัณฑ์ฯ -พัฒนาระบบวางแผนการผลิต และคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ฯ	<u>ประชากร</u> -กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 20 ราย <u>กลุ่มตัวอย่าง</u> -กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร บ้านเกาะหลวง อ.แม่ เกาะ จ.ลำปาง	-แบบมีส่วนร่วม (PAR)	-แบบสัมภาษณ์ -ABC(Activity- Based Costing) -ซอฟต์แวร์การ วางแผนและ คำนวณต้นทุน	-ลงพื้นที่จัดเสวนาเพื่อหาปัญหาและ แนวทางแก้ไข -วิเคราะห์ต้นทุนด้วยการวิเคราะห์ ต้นทุนฐานกิจกรรมABC(Activity- Based Costing) -พัฒนาซอฟต์แวร์วางแผนการผลิต และคำนวณต้นทุน -ถ่ายทอดองค์ความรู้	-ร้อยละ	<u>ด้านวิธีการ</u> -ตรวจนับและบันทึกจำนวนวัตถุดิบให้ เพียงพอต่อการผลิต ลดจำนวนครั้งของ การเดินทางเพื่อจัดซื้อวัตถุดิบลง 40% -ตรวจนับยอดคงเหลือวัตถุดิบและการ จัดเก็บเพื่อวางแผนในการจัดซื้อ -ลดจำนวนครั้งต่อเดือนของการจัดส่ง สินค้าลง 60% <u>ด้านการพัฒนาระบบฯ</u> -เพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการคำนวณ และวางแผนการผลิต <u>ด้านผลกระทบของต้นทุน</u> - สามารถลดต้นทุนรวมได้ 6%
2**	-ศึกษาแนวทางในการลดต้นทุน สินค้าแบบมีส่วนร่วมของ ผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋นน้ำแตงโม ผลิตโดยวิสาหกิจชุมชน -ลดต้นทุนผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋น ฯ	<u>ประชากรและกลุ่ม ตัวอย่าง</u> -วิสาหกิจชุมชนแม่บ้าน เกษตรกรทุ่งมานเหนือ ต. บ้านเป้า อ.เมือง จ.ลำปาง	-แบบมีส่วนร่วม (PAR)	-แบบสัมภาษณ์ -ABC(Activity- Based Costing)	-ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล วิเคราะห์ ข้อมูลต่าง ๆ -ประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและ กำหนดวิธีการลดต้นทุน -วิเคราะห์ต้นทุนด้วยการวิเคราะห์ ต้นทุนฐานกิจกรรมABC(Activity- Based Costing) -ถ่ายทอดองค์ความรู้	-ร้อยละ	<u>ด้านวิธีการ</u> -ตรวจนับและบันทึกจำนวนวัตถุดิบให้ เพียงพอต่อการผลิต สามารถลดจำนวน ครั้งของการเดินทางเพื่อจัดซื้อวัตถุดิบลง 43% -ตรวจนับยอดคงเหลือวัตถุดิบ ลดการ เบิกจ่ายวัตถุดิบลง 50% -ปรับเปลี่ยนเวลาตากข้าวแต๋นให้อยู่

แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัย							
ลำดับ	วัตถุประสงค์	ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	รูปแบบการวิจัย	เครื่องมือ	กรอบแนวคิด/วิธีดำเนินงานวิจัย	สถิติที่ใช้	ผลการวิจัย
							ในช่วงแดดแรงสุด ลดการใช้เตาอบไปได้ 32% -กำหนดการส่งสินค้าในพื้นที่ใกล้เคียงให้ตรงกันทำให้ลดจำนวนครั้งในการส่งสินค้าต่อเดือนลง 44% <u>ด้านผลกระทบของต้นทุน</u> - สามารถลดต้นทุนได้ 5-8%
3**	-ศึกษากระบวนการทางการตลาด -เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางธุรกิจ -เพื่อค้นหาแนวทางการสร้างความสำเร็จทางธุรกิจโดยพิจารณากระบวนการทางการตลาด	<u>ประชากร</u> -กลุ่มอาชีพทุกอำเภอในจังหวัดลำปาง <u>กลุ่มตัวอย่าง</u> - 4 กลุ่มอาชีพจาก 3 อำเภอ คือ อ.แม่ทะ อ.แม่เมะและ อ.ห้างฉัตร	-แบบสำรวจ	-แบบสัมภาษณ์ แบบไม่มีโครงสร้าง	-สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ประกอบด้วยข้อมูลทุติยภูมิ	-ไม่มี	<u>ด้านแนวทางการตลาดของกลุ่มอาชีพ</u> -กลุ่มอาชีพมีการใช้กระบวนการทางการตลาดไม่มากนัก -ควรเน้นสถานการณ์ทางการตลาดและการแข่งขัน ศึกษาคู่แข่งและการมองหาลูกค้าเป้าหมายที่ชัดเจน <u>ด้านปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จทางธุรกิจ</u> -เลือกตลาดเป้าหมาย -ศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภค -สร้างความแตกต่าง -สร้างแบรนด์ <u>ด้านการสร้างความสำเร็จทางธุรกิจโดยพิจารณากระบวนการทางการตลาด</u> -นอกจากกำไรและยอดขาย ให้พิจารณาคุณภาพชีวิตด้วย -ความรักภักดีวัดด้วยการซื้อซ้ำและ

แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัย							
ลำดับ	วัตถุประสงค์	ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	รูปแบบการวิจัย	เครื่องมือ	กรอบแนวคิด/วิธีดำเนินงานวิจัย	สถิติที่ใช้	ผลการวิจัย
							บวกต่อ <u>ด้านแนวคิดใหม่ที่ได้</u> -กรอบแนวความสำเร็จทางธุรกิจโดยการ สร้างความแตกต่างและแบรนด์เพื่อให้เกิด ความจงรักภักดีโดยพิจารณากระบวนการ ทางการตลาด
4**	-พัฒนาผลิตภัณฑ์ ของกลุ่มฯ อ.เกาะคา จ.ลำปาง -ปรับปรุงระบบการบันทึกบัญชี รายรับรายจ่ายของกลุ่มฯ	<u>ประชากร</u> -กลุ่มทอผ้าที่กระตุกบ้าน ไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะ คา จ.ลำปาง	-แบบมีส่วนร่วม (PAR)	-แบบสัมภาษณ์ - SWOT Analysis	- ลงพื้นที่สัมภาษณ์ -เสวนาเพื่อหาแนวทางการพัฒนา ผลิตภัณฑ์และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง -จัดเวทีถ่ายทอดความรู้	-ไม่มี	<u>ด้าน SWOT</u> -จุดแข็ง ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพดี มีความ ละเอียด สีสันสวยงาม สมาชิกในกลุ่มมี ความสมัครใจอยู่กับแบบพี่น้อง -จุดอ่อน ผลิตภัณฑ์ไม่มีความหลากหลาย มีลักษณะผลิตแบบดั้งเดิม ไม่ตรงกับความต้องการ ของกลุ่มลูกค้าบางกลุ่ม ต้นทุนสูง เพราะวัสดุมีคุณภาพ สถานะทางการเงิน ของกิจการไม่มั่นคง -โอกาส รัฐบาลณรงค์ให้มีการใช้สินค้า พื้นเมือง โดยเฉพาะการแต่งกายด้วยผ้า พื้นเมือง <u>ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์</u> -ทอผ้าในรูปแบบผ้าพันคอ -ผ้าทอพื้นเมืองแบบใหม่ลายเกล็ดเต่า -ผ้าทอพื้นเมืองลายช้าง <u>ด้านบัญชี</u>

แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัย							
ลำดับ	วัตถุประสงค์	ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	รูปแบบการวิจัย	เครื่องมือ	กรอบแนวคิด/วิธีดำเนินงานวิจัย	สถิติที่ใช้	ผลการวิจัย
							-ระบบบัญชีที่มีความเป็นมาตรฐานและเหมาะสมกับวิสาหกิจชุมชน
5**	-ศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดที่กลุ่มอาชีพและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน -หาแนวทางปฏิบัติด้านกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับศักยภาพของกลุ่ม -เผยแพร่ข้อมูลหรือแนวปฏิบัติด้านกลยุทธ์สู่กลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชนอื่น	ประชากร -กลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในเครือข่าย กลุ่มตัวอย่าง -กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน กลุ่มอาหารแปรรูปและกลุ่มเครื่องปั้นดินเผา จำนวน 15 กลุ่ม	-แบบมีส่วนร่วม (PAR)	-แบบสัมภาษณ์ -แบบจดบันทึก ข้อมูลจากการเล่าเรื่อง (Story Telling)	-ศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินงานของกลุ่มฯ -จัดประชุมเชิงปฏิบัติการและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านกลยุทธ์การตลาด -จัดทำแนวปฏิบัติด้านกลยุทธ์การตลาด -เผยแพร่คู่มือด้านกลยุทธ์ ฯ	-ไม่มี	<u>ด้านการศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดเดิม</u> <u>ของกลุ่มอาชีพและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน</u> -กลุ่มอาชีพได้รับความรู้ด้านผลิตภัณฑ์จากภาครัฐมาอยู่แล้ว แต่ไม่มีความหลากหลาย ไม่มีความแตกต่างจากคู่แข่ง, สร้างเรื่องราวเรื่องเล่าความเป็นมาของสินค้าเพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจ -กำหนดราคาตามตลาดหรือถูกกว่า เพื่อให้ง่ายต่อการจำหน่าย ขาดความรู้เรื่องต้นทุน การกำหนดราคา -การจัดจำหน่าย อยู่ ณ ที่ตั้งแหล่งผลิต, มีสถานที่ตั้งกลุ่ม ร้านค้าเดียวกัน สหกรณ์ชุมชน ออกงานแสดงสินค้าของอำเภอหรือจังหวัดที่มีหน่วยงานรัฐให้การสนับสนุน ด้านการสื่อสารการตลาด มีแผนพับฉลากสินค้าที่มีการพัฒนา แล้วบ้าง <u>ด้านแนวทางปฏิบัติ</u> -คู่มือแนวปฏิบัติด้านกลยุทธ์การตลาดสู่กลุ่มอาชีพหรือวิสาหกิจชุมชน

แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัย							
ลำดับ	วัตถุประสงค์	ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	รูปแบบการวิจัย	เครื่องมือ	กรอบแนวคิด/วิธีดำเนินงานวิจัย	สถิติที่ใช้	ผลการวิจัย
6**	<p>-ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารการตลาด</p> <p>-ค้นหาอัตลักษณ์ สร้างรูปแบบการตลาดแบบบูรณาการเชิงพาณิชย์</p> <p>-พัฒนารูปแบบการสื่อสารตลาดฯ</p>	<p>ประชากร</p> <p>-กลุ่มสตรีทอผ้า ต.ไหลหิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง</p>	<p>-แบบมีส่วนร่วม (PAR)</p>	<p>-แบบสัมภาษณ์</p> <p>-แบบสอบถาม</p> <p>ความคิดเห็น</p>	<p>-ลงพื้นที่สัมภาษณ์และเก็บข้อมูล</p> <p>-สร้างอัตลักษณ์ผ่านรูปแบบการสื่อสารฯ</p>	-ไม่มี	<p><u>ด้านสภาพปัญหา</u></p> <p>- ด้านการวางแผนการผลิต แบ่งหน้าที่สมาชิกในกลุ่มชัดเจน เช่น การออกแบบการผลิต มีการถ่ายทอดวิธีการกันเอง ไม่มีการควบคุม มีการจัดบันทึกการจัดเก็บวัตถุดิบ</p> <p>-ด้านการตลาด ไม่มีบรรจุภัณฑ์, ไม่มีตลาดเป้าหมาย,</p> <p>-ด้านราคา กำหนดเองจากต้นทุน, สำนักรวราคาจากกลุ่มอื่น,</p> <p>-ด้านช่องทางการจำหน่าย ลูกค้ามาซื้อไปขายต่อ</p> <p><u>ด้านอัตลักษณ์และการสร้างรูปแบบการสื่อสารฯ</u></p> <p>-ได้อัตลักษณ์ของกลุ่มใหม่</p> <p>-สร้างนามบัตร ป้ายร้าน ฉลากสินค้า แผ่นพับ ป้ายโฆษณา</p>
7**	<p>-ศึกษาบริบทและศักยภาพของกลุ่มอาชีพผลิตเครื่องใช้จากเศษครกหิน</p> <p>-ศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการทำบัญชีของกลุ่มฯ</p>	<p><u>ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง</u></p> <p>-กลุ่มผลิตเครื่องใช้จากเศษครกหิน ต.พิชัย อ.เมือง จ.ลำปาง</p>	<p>-แบบมีส่วนร่วม (PAR)</p>	<p>-แบบสัมภาษณ์</p> <p>- SWOT Analysis</p>	<p>-ลงพื้นที่ร่วมกับนักวิจัยชุมชนเพื่อสำรวจข้อมูล</p> <p>-จัดทำแผนแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการทำบัญชี</p> <p>-วิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อสรุปองค์ความรู้</p>	-ไม่มี	<p><u>บริบท</u></p> <p>-การผลิตเครื่องใช้จากวัสดุเหลือใช้จากเศษหินครก</p> <p><u>การวิเคราะห์ศักยภาพ</u></p> <p>-จุดแข็ง มีความสามารถในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ทำขึ้นจากการเจาะหิน</p>

แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัย							
ลำดับ	วัตถุประสงค์	ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	รูปแบบการวิจัย	เครื่องมือ	กรอบแนวคิด/วิธีดำเนินงานวิจัย	สถิติที่ใช้	ผลการวิจัย
	-จัดทำระบบบัญชีที่ง่ายและเหมาะสมของกลุ่มฯ				- จัดกิจกรรมการทำบัญชี -ทดสอบผลการนำระบบบัญชีไปใช้ -จัดเวทีเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้		-จุดอ่อน ขาดเครื่องมือที่ใช้ในการผลิตที่เหมาะสมกับการผลิต ทำให้มีน้ำหนักรวม ไม่มีตลาดรองรับซื้อ ขาดทักษะความรู้ได้ ศิลปและการออกแบบ ไม่มีบรรจุกู้เงิน ไม่มีความรู้ด้านการตลาดและการบริหารทางการเงิน รวมถึงทำระบบบัญชี -โอกาส มีทุนสนับสนุนในปี 2554 พร้อมเกิดตลาด -อุปสรรค ขาดเครือข่ายสนับสนุน ผลักดันให้มีตลาดรับซื้อ เริ่มขาดแคลนวัตถุดิบ แนวทางการพัฒนา -ด้านการตลาด ปรับปรุงสินค้าให้เป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้นและมีมาตรฐาน สร้างความแตกต่าง และควรนำสินค้าไปแสดงในงานของจังหวัดปีละครั้ง -ด้านบริหารจัดการ จัดให้มีการไถ่ในและให้ความรู้กับแรงงานในหมู่บ้านมากขึ้น จัดหาเครื่องมือที่มความเหมาะสม -ด้านการบัญชี ทำบัญชีรายรับรายจ่ายที่ถูกต้อง โดยมอบหมายให้ประธานเป็นผู้ดูแลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และการรับการจ่ายของสมาชิก แนะนำให้จัดทำบัญชีอย่างง่าย

แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัย							
ลำดับ	วัตถุประสงค์	ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	รูปแบบการวิจัย	เครื่องมือ	กรอบแนวคิด/วิธีดำเนินงานวิจัย	สถิติที่ใช้	ผลการวิจัย
8**	-วิเคราะห์ต้นทุนและกำไรของ วิสาหกิจชุมชน ๓ -ส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ ความสำคัญต่อการจำแนก ต้นทุนการผลิตข้าวแต้น	ประชากรและกลุ่ม ตัวอย่าง -กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าว แต้น อ.เมือง จ.ลำปาง	แบบสำรวจ	-แบบสัมภาษณ์	-สำรวจเก็บข้อมูล -วิเคราะห์ผลข้อมูล -เสนอแนวทางการส่งเสริมจำแนก ต้นทุนการผลิตข้าวแต้น	ร้อยละ	ต้นทุน -คำนวณและวิเคราะห์ต้นทุนที่เกิดขึ้น แนวทางการส่งเสริมจำแนกต้นทุนการ ผลิตข้าวแต้น -กระตุ้นให้กลุ่มฯเห็นความสำคัญของการ บันทึกรายจ่าย -ให้ความรู้เกี่ยวกับต้นทุนการผลิตและ ผลตอบแทนการผลิต -จัดรูปแบบการบันทึกต้นทุนด้วย แบบฟอร์ม บันทึกรายวัน

** ลำดับอ้างอิงข้อมูลงานวิจัยจากตารางที่ 3.1

การประเมินคุณภาพของข้อมูล

หลังจากการค้นหาและรวบรวมข้อมูลงานวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูล เพื่อตัดสินใจความน่าเชื่อถือได้ของผลการวิจัยนั้น ทั้งในส่วนของวิธีการดำเนินการวิจัย คุณภาพของข้อมูลและความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย เพื่อให้มั่นใจว่าผลงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์เป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อประเมินเปรียบเทียบงานวิจัยที่คัดเลือก โดยใช้ระดับความน่าเชื่อถือของหลักฐานเชิงประจักษ์ (Strength of Evidence) ในการช่วยประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานการวิจัย (Melnyk & Fineout-Overholt, 2005) ซึ่งได้แบ่งระดับความน่าเชื่อถือของรูปแบบงานวิจัยออกเป็น 7 ระดับ เรียงจากมากไปน้อย ดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 ระดับความน่าเชื่อถือของหลักฐานเชิงประจักษ์ (Strength of Evidence)

ระดับความน่าเชื่อถือ	รายละเอียด
ระดับ 1	หลักฐานจากการทบทวนงานวิจัยอย่างเป็นระบบ (Systematic Review) การวิเคราะห์เมตา จากงานวิจัยเชิงทดลองที่มีการสุ่มและมีกลุ่มควบคุมทั้งหมด (Randomized controlled trial, RCT)
ระดับ 2	หลักฐานจากงานวิจัยเชิงทดลองที่มีการสุ่มและมีกลุ่มควบคุมที่มีการออกแบบวิจัยอย่างดี อย่างน้อย 1 เรื่อง (Randomized controlled trial, RCT)
ระดับ 3	หลักฐานที่ได้จากงานวิจัยเชิงทดลองที่มีกลุ่มควบคุม มีการออกแบบวิจัยอย่างดี แต่ไม่มีการสุ่ม (controlled trial, without randomized)
ระดับ 4	หลักฐานที่ได้จากงานวิจัยที่เป็นการศึกษาย้อนหลัง หรือการติดตามไปข้างหน้า ที่มีการออกแบบวิจัยอย่างดี (case controlled and cohort studies)
ระดับ 5	หลักฐานที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบของงานวิจัยเชิงบรรยายหรืองานวิจัยเชิงคุณภาพ (descriptive and qualitative study)
ระดับ 6	หลักฐานที่ได้จากงานวิจัยเดี่ยวที่เป็นงานวิจัยเชิงบรรยายหรืองานวิจัยเชิงคุณภาพ
ระดับ 7	หลักฐานที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญในกลุ่มวิชาชีพเฉพาะ และ/หรือ รายงานจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะเรื่อง ซึ่งจัดเป็นลำดับสุดท้าย ในกรณีที่ไม่มีงานวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในหัวข้อนั้นๆ

จากงานวิจัยที่ผ่านการคัดเลือกทั้งหมด 8 ฉบับ ที่เป็นไปตามเกณฑ์การคัดเลือก เมื่อทำการประเมินคุณภาพของข้อมูล โดยประเมินจากระดับความน่าเชื่อถือของหลักฐานเชิงประจักษ์ (Strength of Evidence) พบว่างานมีวิจัยอยู่ในระดับ 5 จำนวน 5 เรื่องและระดับ 6 จำนวน 3 เรื่อง

การวิเคราะห์ลักษณะงานวิจัย

การวิเคราะห์ลักษณะงานวิจัย(Analysis and Interpretation Stage) ผู้วิจัยทำงานจัดหมวดหมู่และสังเคราะห์โดยการแจกตัวแปรที่สนใจ ซึ่งข้อมูลที่เก็บมาได้จะถูกสังเคราะห์เป็นข้อความอันเดียวกัน โดยให้ความเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ต้องการศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินขั้นตอนการวิเคราะห์ลักษณะการวิจัย ตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 1) จัดหมวดหมู่
- 2) คัดแยกประเด็นซ้ำหรือคล้ายไว้ด้วยกัน
- 3) นำข้อเสนอต่าง ๆ มาเชื่อมรวมกัน
- 4) ขมวดใจความให้เหลือประเด็นเดียวที่ครอบคลุม
- 5) นำมาจัดระเบียบใหม่ให้เป็นเรื่องใหม่ภายใต้หัวข้อและเค้าโครงเดียวกัน

การเสนอผลการสังเคราะห์ต่อชุมชน

ในขั้นนี้เป็นการสรุปผลการวิเคราะห์และจัดทำรายงาน โดยมีการสรุปผล การอภิปรายผล เชื่อมโยงผลการวิจัยกับความรู้ในอดีตและความรู้ทางทฤษฎี รวมถึงข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะทางวิชาการ เพื่อเผยแพร่ต่อสังคมชุมชนต่อไป

บทที่ 4

ผลการสังเคราะห์งานวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยภายใต้คำถามงานวิจัยซึ่งเกี่ยวกับปัจจัยและวิธีการที่ส่งผลต่อการศักยภาพการพัฒนาธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนให้มีความยั่งยืน โดยการนำเสนอผลสังเคราะห์นี้ แบ่งออกเป็น 2 หัวข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัย

ตอนที่ 2 การสังเคราะห์องค์ความรู้หรือข้อค้นพบจากงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการแสดงให้เห็นถึงสัดส่วนในการเลือกวิธีการต่าง ๆ ในการดำเนินการวิจัยในรูปแบบร้อยละ ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	รายการ	ความถี่	ร้อยละ
1	ประชากรทั้งหมด (Population)	0	0
2	กลุ่มตัวอย่าง (Sample)	8	8
3	อื่น ๆ	0	0
รวม		8	100

2. เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง(Sampling)

ลำดับ	รายการ	ความถี่	ร้อยละ
1	แบบบังเอิญ (Accidental Sampling)	0	0
2	แบบเจาะจง(Purposive Sampling)	8	100
3	แบบง่าย(Simple random Sampling)	0	0
4	แบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling)	0	0
รวม		8	100

3. รูปแบบการวิจัย

ลำดับ	รายการ	ความถี่	ร้อยละ
1	วิจัยจากเอกสาร (Documentary)	0	0
2	วิจัยแบบสำรวจ(Sampling Survey)	2	25
3	วิจัยแบบทดลอง (Experimental)	0	0
4	วิจัยแบบมีส่วนร่วม(PAR)	6	75
5	วิจัยแบบ R&D	0	0
รวม		8	100

4. กรอบแนวคิดของงานวิจัย

ลำดับ	รายการ	ความถี่	ร้อยละ
1	ใช้กรอบแนวคิดหรือทฤษฎีผู้อื่น	0	0
2	กรอบแนวคิดที่สังเคราะห์ด้วยตนเอง	8	100
3	ไม่มี	0	0
รวม		8	100

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลำดับ	รายการ	ความถี่	ร้อยละ
1	ภายในประเทศ		
2	ต่างประเทศ		
รวม			100

6. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ลำดับ	รายการ	ความถี่	ร้อยละ
1	แบบสอบถาม	1	10
2	แบบสัมภาษณ์	7	70
3	แบบทดสอบ	0	0
4	อื่น ๆ เช่น สื่อบันทึกเสียง แบบบันทึก	2	20
รวม		10	100

7. สถิติที่ใช้ในงานวิจัย

ลำดับ	รายการ	ความถี่	ร้อยละ
1	ร้อยละ	2	25
2	ค่าเฉลี่ย / ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0	0
3	สหสัมพันธ์	0	0
4	t-test	0	0
5	f-test	0	0
6	อื่น ๆ	0	0
7	ไม่มี	6	75
รวม		8	100

8. การทดสอบสมมติฐาน

ลำดับ	รายการ	ความถี่	ร้อยละ
1	เป็นไปตามสมมติฐาน	0	0
2	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน	0	0
3	ไม่มีสมมติฐาน	8	100
รวม		8	100

การสังเคราะห์องค์ความรู้หรือข้อค้นพบจากงานวิจัย

จากการสังเคราะห์งานวิจัยทั้ง 8 เรื่องที่ผ่านการคัดเลือก การสกัดข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่าองค์ความรู้หรือข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยที่นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของกลุ่มธุรกิจวิสาหกิจชุมชนได้อย่างยั่งยืน สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มและการบริหาร

หัวข้อนี้เกี่ยวข้องกับ 3 ประเด็นหลัก คือ ผู้นำกลุ่ม สมาชิกภายในกลุ่มและการบริหารงานของกลุ่ม โดยมีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

1.1 ผู้นำกลุ่ม ควรมีการคัดเลือกประธานและคณะกรรมการ โดยมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างสูง ดังนั้นภาวะผู้นำที่ควรมี คือ

1.1.1 การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล

- 1.1.2 การกระตุ้นทางปัญญาและการสร้างแรงบันดาลใจ
- 1.1.3 การใช้อิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์
- 1.2 สมาชิก การร่วมมือ ความรับผิดชอบและความสามัคคีของสมาชิกภายในกลุ่ม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ผู้นำจะต้องมีกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ
- 1.3 การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ ระเบียบข้อบังคับที่จำเป็นต้องกำหนดขึ้น เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติและอยู่ร่วมกันของกลุ่ม โดยต้องมีการบันทึกไว้ชัดเจน
- 1.4 การบริหารงาน เป็นสิ่งสำคัญ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม ควรมีรายละเอียดทั่วไป ดังนี้
 - 1.4.1 การศึกษาข้อมูลกลุ่มและวิเคราะห์เพื่อวางแผน
 - 1.4.2 กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน
 - 1.4.3 วางแผนการดำเนินงานจากการมีส่วนร่วมของสมาชิก
 - 1.4.4 การถ่ายทอดแผนงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง
 - 1.4.5 การดำเนินกิจกรรมตามแผน
 - 1.4.6 การสื่อสารและการประชุมกลุ่ม
 - 1.4.7 การจัดบันทึกการประชุม
 - 1.4.8 การแบ่งงานให้สมาชิกร่วมกันทำ
 - 1.4.9 การสรุป ประเมินทบทวนผลงานและนำปัญหาที่พบไปปรับปรุงแก้ไข
 - 1.4.10 การสร้างขวัญและกำลังใจ สวัสดิการแก่สมาชิก

2. เครือข่าย

ด้านเครือข่ายเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในการดำเนินธุรกิจ คนในชุมชนนั้นต้องมีความร่วมมือร่วมใจกันจัดการองค์กรชุมชนและเครือข่าย สามารถพึ่งพาอาศัยกัน ร่วมกันจัดการทรัพยากร ผลผลิตต่าง ๆ แบ่งกันผลิตและร่วมกันบริโภค เป็นชุมชนพึ่งตนเองได้

- 2.1 การประสานงานกับหน่วยงานราชการ
- 2.2 การประสานงาน ประชุมและวางแผนร่วมกันระหว่างกลุ่มเครือข่าย
- 2.3 กิจกรรมร่วมกับกลุ่มอื่น ๆ เช่น การแลกเปลี่ยนสินค้า/วัตถุดิบ การแลกเปลี่ยนความรู้/ภูมิปัญญา
- 2.4 การร่วมมือของคนในชุมชน

3. การเรียนรู้ ภูมิปัญญาและการพัฒนาสมาชิก

- 3.1 ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่รัฐ/เอกชน
- 3.2 การศึกษาดูงาน
- 3.3 แหล่งศึกษาเรียนรู้ในกลุ่ม
- 3.4 การทดลองทำด้วยตนเองและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาภายในกลุ่ม
- 3.5 การมีผู้รู้ ผู้ชำนาญในกลุ่ม
- 3.6 การอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีที่เกี่ยวข้อง

4. การตลาด

- 4.1 แผนการขายและกำหนดแหล่งลูกค้า
- 4.2 การประชาสัมพันธ์สินค้า/บริการภายในชุมชน ที่เหมาะสมและต่อเนื่อง
- 4.3 ช่องทางการประชาสัมพันธ์
- 4.4 ปริมาณการผลิตสินค้าและการให้บริการสู่ตลาด
- 4.5 ตลาด/ลูกค้าประจำ
- 4.6 บันทึกการขายและการให้บริการ
- 4.7 การติดตาม ประเมินการจำหน่ายสินค้าและบริการ
- 4.8 ปรับปรุงสินค้าและบริการ

5. การจัดการแหล่งเงินทุน

- 5.1 แผนการจัดการเงินทุน ด้านพัฒนาการผลิต ด้านการเรียนรู้ของสมาชิก ด้านการส่งเสริมการตลาด
- 5.2 การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย
- 5.3 การตรวจสอบและการเปิดเผยข้อมูลการเงินแก่สมาชิก

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ในการสังเคราะห์งานวิจัยฉบับนี้ได้ทำการรวบรวม คัดเลือก สกัดและวิเคราะห์ข้อมูลจากรายงานการวิจัยทั้ง 27 ฉบับ เหลือรายงานการวิจัยที่อยู่ในเกณฑ์และมีความน่าเชื่อถือ เพื่อนำมาสู่การสังเคราะห์ทั้งหมด 8 ฉบับ ผ่านได้โจทย์หรือคำถามการวิจัย คือ “ปัจจัยและวิธีการที่ส่งผลต่อการศึกษาภาพการพัฒนาธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนให้มีความยั่งยืน” และยังคงตอบสนองพันธกิจและนโยบายทางด้านงานวิจัยและด้านการบริการวิชาการของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยผลการวิจัยแบ่งได้เป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัย และตอนที่ 2 การสังเคราะห์องค์ความรู้หรือข้อค้นพบจากงานวิจัย

ส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัย พบว่า ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง นักวิจัยเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างในการเป็นตัวแทนของข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 100 ด้านเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง นักวิจัยเลือกใช้แบบเจาะจง คิดเป็นร้อยละ 100 ด้านรูปแบบการวิจัย นักวิจัยเลือกใช้แบบมีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 75 และแบบสำรวจคิดเป็นร้อยละ 25 ด้านกรอบแนวคิดของงานวิจัย ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดของงานวิจัยที่สังเคราะห์ขึ้นเอง คิดเป็นร้อยละ 100 ด้านงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นักวิจัยอ้างอิงเอกสารภายในประเทศ คิดเป็นร้อยละ และเอกสารอ้างอิงต่างประเทศคิดเป็นร้อยละ ด้านเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสัมภาษณ์คิดเป็นร้อยละ 70 แบบอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 20 และแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 10 ด้านสถิติที่ใช้ในงานวิจัย นักวิจัยไม่ได้ใช้สถิติ คิดเป็นร้อยละ 75 และใช้สถิติร้อยละ คิดเป็นร้อยละ 25 ด้านการทดสอบสมมติฐาน นักวิจัยทั้งหมดไม่มีการทดสอบสมมติฐาน คิดเป็นร้อยละ 100

ส่วนของการสังเคราะห์องค์ความรู้หรือข้อค้นพบจากงานวิจัย ผู้วิจัยพบว่าองค์ความรู้หรือข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยที่นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของกลุ่มธุรกิจวิสาหกิจชุมชนได้อย่างยั่งยืนสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่คือ ด้านกลุ่มและการบริหาร ด้านเครือข่ายของวิสาหกิจ ด้านการเรียนรู้ ภูมิปัญญาและการพัฒนาสมาชิก ด้านการตลาดและด้านการจัดการแหล่งเงินทุน

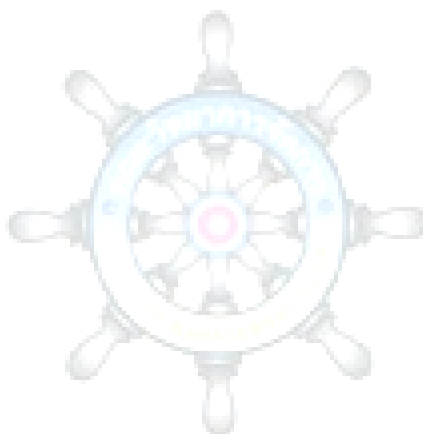
อภิปรายผล

จากข้อมูลทั่วไปของการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัย มีข้อสังเกตว่า ด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง นักวิจัยเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างในการเป็นตัวแทนของข้อมูล เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจมีความคล้ายคลึงกัน ด้านเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง นักวิจัยทั้งหมดเลือกใช้แบบเจาะจง เนื่องจากความคล้ายคลึงและมีความน่าสนใจของปัญหาที่เกิดขึ้น ด้านรูปแบบการวิจัย นักวิจัยส่วนใหญ่เลือกใช้แบบมีส่วนร่วมเพราะการมีส่วนร่วมนำไปสู่การพึ่งพาตัวเองของวิสาหกิจชุมชนได้และเป็นการพัฒนา นักวิจัยชุมชน ด้านกรอบแนวคิดของงานวิจัย ผู้วิจัยทั้งหมดมีกรอบแนวคิดของงานวิจัยที่สังเคราะห์ขึ้นเอง ด้านงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นักวิจัยอ้างอิงเอกสารภายในประเทศ คิดเป็นร้อยละ และ เอกสารอ้างอิงต่างประเทศคิดเป็นร้อยละ ด้านเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสัมภาษณ์ เนื่องจากเป็นการลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับกลุ่มชุมชนซึ่งเป็นข้อมูลแบบปฐมภูมิ ด้านสถิติที่ใช้ในงานวิจัย นักวิจัยส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้สถิติใช้งานวิจัย เพราะลักษณะของงานวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ ด้านการทดสอบสมมติฐาน นักวิจัยทั้งหมดไม่มีการทดสอบสมมติฐาน อันเนื่องมาจากส่วนใหญ่ผลที่ได้ยังไม่ได้นำสู่การนำไปใช้จริง

ในด้านการสังเคราะห์องค์ความรู้หรือข้อค้นพบจากงานวิจัย ปัจจัยด้านกลุ่มและการบริหาร สังเกตว่าภาวะความเป็นผู้นำมีความสำคัญในการนำและผลักดันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจและความคงอยู่ของกลุ่มสมาชิก ด้านเครือข่ายของวิสาหกิจ เน้นด้านการประสานงานกับหน่วยงานรัฐ กลุ่มวิสาหกิจอื่น ๆ และกิจกรรมร่วม เพื่อสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ในด้านเงินทุน ความช่วยเหลือและความรู้ เป็นต้น ด้านการเรียนรู้ ภูมิปัญญาและการพัฒนาสมาชิก มีความสำคัญและบ่งบอกถึงศักยภาพของกลุ่ม แต่จำเป็นต้องใช้งบประมาณ ซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนด้านการตลาด เป็นหัวใจสำคัญที่จะนำไปสู่ความมั่นคง ความเป็นอยู่ของกลุ่ม หากทำการตลาดได้ดี ย่อมส่งผลที่กำไรและภาพลักษณ์ที่จะนำมาซึ่งการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และด้านการจัดการแหล่งเงินทุน ให้ความสำคัญของด้านการผลิต การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ซึ่งส่งผลต่อการลดต้นทุนที่เกิดขึ้นโดยตรง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่ได้ ปัจจัยหรือกิจกรรมที่ควรเพิ่มเติมเข้าไปคือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ควรมีการกำหนดหรือสอดแทรกลงในแผนงาน รวมถึงการให้ความสนับสนุนต่องานสาธารณะประโยชน์หรืองานชุมชน เพื่อส่งผลถึงภาพลักษณ์ในด้านบวกให้แก่กลุ่มรวมถึงเป็นการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักทั้งในชุมชนและภายนอก

เอกสารอ้างอิง

- ดวงเดือน สมวัฒน์ศักดิ์. (2548). การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสุวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่
เขตที่ 1. รายงานการวิจัย สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1 จังหวัดชัยนาท
กรมส่งเสริมการเกษตร.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). การวิเคราะห์อภิมาน META-ANALYSIS. กรุงเทพฯ; จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- บุญชววรรณ วิงวอน. 2552. กระบวนการสร้างและพัฒนาประสิทธิภาพเครือข่ายกลุ่มอาชีพ :
กรณีศึกษาอำเภอแจ้ห่ม แม่ทะ แม่เกาะ และอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. วารสารวิจัยเพื่อ
การพัฒนาเชิงพื้นที่. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 พฤศจิกายน-ธันวาคม 2552.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ . เทคนิคการสังเคราะห์งานวิจัย สืบค้นเมื่อ 17 พฤษภาคม 2557 เข้าถึงได้จาก
<http://webboard.kbu.ac.th/wb/viewtopic.php?f=10&t=4038>
- พรศิริ กองนวล. 2553. การวิจัยและพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง และเอื้อต่อ
การแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการ-การศึกษาผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป อำเภอ
พระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่. ปีที่ 2 ฉบับที่
6 กรกฎาคม-สิงหาคม 2553.
- วิสาหกิจชุมชนน้ำรั้ว สำนักงานเลขานุการ คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน สืบค้นเมื่อวันที่ 15
พฤษภาคม 2557 เข้าถึงได้จาก <http://www.sceb.doae.go.th/Ssceb2.htm>
- อิรวัดณ์ ชมระกา. 2554. รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับ
คุณภาพการแข่งขันเชิงพาณิชย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่. ปี
ที่ 3 ฉบับที่ 5 พฤษภาคม-มิถุนายน 2553.
- อุทุมพร จามรมาน. (2531). การสังเคราะห์งานวิจัย : เชิงปริมาณ. กรุงเทพฯ; พันนี้พลับลิชชิง.
- อานันท์ ตะนัยศรี . 2554. วิสาหกิจชุมชน <http://ophbgo.blogspot.com/> 24th September
2012
- อารีย์ วิบูลย์พงศ์ . 2555. ความรู้จากงานวิจัยวิสาหกิจชุมชน .วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่
,4(6) ,112-133.

- Cooper, H. & Hedges, L.V. (1994). Research Synthesis as a Scientific Enterprise.
In Cooper, H. & Hedges, L.V. (eds.), *The Handbook of Research Synthesis*, New York : Russell Sage Foundation. pp. 3-14
- Cooper, H. and Lindsay, J. J. (1997). Research Synthesis and Meta-analysis. In
Bickman, L. and Rog, D. J. (eds). *Handbook of Applied Social Research Method*, pp.315-337. California: Sage Publication.
- Glass , G.V. and others. (1981). *Meta - analysis in social research* . Beverly Hills: Sage Publication.

